

Studiu de fundamentare: Valorificarea potențialului turistic și balnear

Pagină de semnături:

Director proiect: Conf. dr. geogr. urb. Iuliu VESCAN



Coordonator secundar: Arh. Florin Dan FLORUȚ



Colectiv de elaborare:

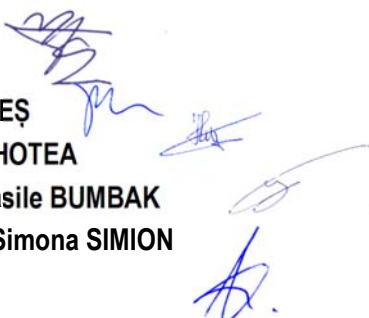
Conf. dr. Marin ILIEȘ

Conf. dr. Gabriela ILIEȘ

Șef lucrări dr. Mihai HOTEA

Asistent dr. Silviu-Vasile BUMBAK

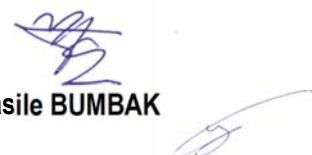
Șef lucrări dr. Alina-Simona SIMION



Cartografie:

Conf. dr. Marin ILIEȘ

Asistent dr. Silviu-Vasile BUMBAK



Cuprins:

Lista figurilor	2
Lista tabelelor	3
I. DELIMITAREA OBIECTULUI STUDIAT	4
1. Viziunea de amenajare turistică a județului Maramureș	4
2. Metodologia și conceptele utilizate	4
II. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE	6
3. Analiza atractivității turistice a județului Maramureș	6
3.1. Atractivitatea turistică a spațiului rural	6
3.1.1. Atractivitatea turistică a spațiului montan	9
3.2. Atractivitatea turistică a spațiului urban	13
3.3. Atractivitatea turistică a resurselor balneare	13
4. Evaluarea infrastructurii turistice	16
4.1. Infrastructura turistică de cazare	16
4.2. Infrastructura turistică de agrement	22
4.2.1. Infrastructura domeniului schiabil	22
4.2.2. Infrastructura turistică a domeniului montan	24
4.2.3. Infrastructura turistică balneară	26
4.3. Infrastructura de informare turistică, semnalizare turistică și semnalizare rutieră	27
5. Organizarea fluxurilor turistice	27
5.1. Circulația turistică	27
5.1.1. Sosirile	28
5.1.2. Înnopțările	30
5.1.3. Sezonalitatea turistică	33
5.1.4. Durata medie a sejurului în structurile de primire cu funcțiuni de cazare	33
5.2. Agențiile de turism	34
6. Tipuri și forme de turism practicate în județul Maramureș	36
III. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE	40
7. Zonarea turistică a județului Maramureș	40
IV. PROPUNERI DISFUNȚIONALITĂȚI	41
V. PROGNOZE, SCENARIII ȘI ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE	47
V.1. Scenariul BAU business as usual sau managementul obișnuit	48
V.2. SDT Scenariul de durabilitate pentru depășirea etapei de platou	48
VI. SINTEZA	54
Referințe bibliografice	56

Lista figurilor

Figura 1. Județul Maramureș. Analiza spațială a structurilor de primire turistică cu funcție de cazare, specific turismului rural (2022)	8
Figura 2. Județul Maramureș. Piscine și facilități wellness și SPA (2022)	15
Figura 3. Evoluția numărului de structuri de primire turistică	16
Figura 4. Numărul de locuri de cazare disponibile în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri (2021)	18
Figura 5. Localități atestate ca stațiuni turistice și pârtii de schi omologate (2022)	23
Figura 6. Piscine și facilități pentru wellness și SPA (2021)	26
Figura 7. Numărul de înnoptări în structuri de primire turistică de tip hotel și pensiune turistică (2021)	31
Figura 8. Sezonalitatea turistică evaluată pe baza înnoptărilor din anul 2019	33
Figura 9. Județul Maramureș. Agențiile de turism: Distribuție spațială, tip, specific al activității (2022)	35
Figura 10. Județul Maramureș. Zonarea teritoriului după tipurile și formele de turism (2022)	40

Lista tabelelor

Tabelul 1. Capacitatea de cazare existentă la nivel de UAT	17
Tabelul 2. Principalele tipuri de baze de cazare	19
Tabelul 3. Coeficientul de utilizare a capacității de cazare turistică	21
Tabelul 4. Infrastructura domeniului schiabil	22
Tabelul 5. Trasee montane omologate	24
Tabelul 6. Numărul total de turiști pe medii, la nivel de județ (sosiri)	28
Tabelul 7. Evoluția numărului total de turiști, la nivel de UAT urban	29
Tabelul 8. Evoluția numărului total de turiști, la nivel de UAT rural	29
Tabelul 9. Evoluția numărului total de înnoptări pe mediul urban, la nivel de județ	31
Tabelul 10. Evoluția numărului total de înnoptări pe mediul rural, la nivel de județ	31
Tabelul 11. Evoluția numărului total de înnoptări pe tipuri de structuri de primire turistică, la nivel de județ	32
Tabelul 12. Durata medie a sejurului în județul Maramureș, pe tipuri de medii și stațiuni turistice.	34
Tabelul 13. Județul Maramureș. Agenții de turism (08.04.2022)	34
Tabelul 14. Disfuncționalități	42
Tabelul 15. Implementarea scenariului integrativ	49
Tabelul 16. Județul Maramureș. Analiză sintetică a turismului la nivel de UAT	58

I. DELIMITAREA OBIECTULUI STUDIAT

1. Viziunea de amenajare turistică a județului Maramureș

Amenajarea turistică a teritoriului județean a trecut de-a lungul timpului prin mai multe etape influențate de modul de abordare a resurselor de atractivitate, a modului în care se făceau investițiile în economie și la nivel de infrastructură a teritoriului, cu grade diferite de prioritizare. Viziunea actuală are câteva caracteristici noi față de planurile anterioare, racordate la strategiile de dezvoltare ale turismului în România și în Maramureș:

- declanșarea saltului calitativ prin viziune performantă, inovare, resursă umană specializată, abordare geospațială și mecanisme de operaționalizare;
- focalizarea pe segmente-țintă de turiști provenite din comunități dopaminergice prin produse turistice generatoare de experiențe axate pe valorile profunde ale brandului turistic Maramureș;
- amenajarea domeniului public abordată ca liant între brandul turistic și brandul de loc.

2. Metodologia și conceptele utilizate

Plecând de la viziunea de amenajare turistică a teritoriului, prezentul plan este organizat prin integrarea fondului turistic cu infrastructura și fluxurile pentru a crea o zonare comprehensivă și un set de scenarii de dezvoltare.

- Potențialul turistic** este abordat din perspectiva resurselor de atractivitate de origine naturală, respectiv antropică. Încadrarea în diverse trepte de relief s-a făcut diferit de unitățile de relief la care sunt arondate UAT-urile la statistică, pentru a operaționaliza aspectele legate de peisaje și valorificarea lor. Astfel, au fost considerate cinci categorii de relief, ca suport și atractivitate pentru turism: (1) relief montan alpin, cu altitudini mai mari de 1800 m și peisaj alpin clasic, (2) relief montan cu păduri și pajiști, (3) relief de dealuri înalte cu fundal montan (alternanță de dealuri înalte cu microdepresiuni și culoare de vale), (4) relief de podiș și (5) relief de depresiune cu coline joase și culoare largi de vale.

Fondul turistic natural a trecut printr-un proces de evaluare complexă a componentelor peisajului relevante pentru turism și, ulterior, au fost integrate diversele grade de antropizare și nivelurile de protecție. Pe lângă aspectele morfometrice, baza de date creată cuprinde și aspecte legate de: aspectul de ansamblu al peisajului, tipuri genetice de relief, geosituri, vârfuri și creste cu trasee de belvedere, chei, defilee, peșteri cascade, lacuri, rezervații naturale etc. În legătură cu acestea, au mai fost incluse și atribute ale atracțiilor naturale antropizate: trasee de drumeție marcate, mine și saline turistificabile, pereți de alpinism și cățărare amenajați, agrement nautic, domeniul schiabil, domeniile de vânătoare și zonele de pescuit. Locațiile speciale mai greu de cuantificat au fost clasificate în locuri și entități cu amprenta fizică a trecutului (situri arheologice, tranșee, locuri de bătlăii etc.), locuri cu mituri, legende, povești sau locurile unor evenimente cu valoare turistică (nedei, festivaluri etc.).

Atributele culturale specifice de rezervor identitar au fost considerate pentru a evalua modul în care patrimoniul cultural tangibil și intangibil generează fluxuri de turiști. Au fost defalcate

pe cele două categorii majore – urban și rural, ulterior dezagregate la nivel de UAT. Conceperea fișelor de localitate cu o structură comprehensivă care permite stakeholderilor să opereze între documentele strategice la nivel de județ și nevoile locale de amenajare și dezvoltare.

- b. **Infrastructura turistică** a fost analizată prin abordarea integrată a datelor de la INS cu cele ale ministerului de resort la nivel de baze de cazare, respectiv seriile disponibile pe <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table> și bazele de date disponibile la <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>. Analiza asupra evoluției diversilor indicatori statistici s-a efectuat pentru perioada 2010-2021. Anul 2010 a fost considerat pentru că, pe termen lung, a fost de referință pentru trendurile ascendente înregistrate la nivel de regiune de NV și de județ. De asemenea, datele din anii 2020 și 2021 nu pot fi considerate independente de cele anterioare, datorită factorului principal care a influențat fluxurile - starea de alertă/urgentă din pandemie. Pe baza acestor date s-au calculat indicatorii derivați legați de circulația turistică. Datele legate de agrement au fost compilate atât din surse ministeriale <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/> (pârții de schi și trasee marcate omologate, stațiuni etc) cât și din teren, prin confirmarea datelor publicate în diverse studii de specialitate (Ilieș M. et al., 2014).

Infrastructura turistică de bază (cazare și masă) a fost abordată structural, prin prelucrarea statistică și vizualizarea cartografică a capacității de cazare și a tipologiei structurilor de primire, analiză care a permis o zonare funcțională versatilă.

Infrastructura de agrement a fost defalcată pe domenii pentru a putea fi utilizate rezultatele în cadrul capitolelor de analiză a tipurilor și formelor de turism, respectiv a părții de programare strategică. Astfel, la domeniul schiabil au fost analizate pârtiile de schi și transportul pe cablu; la domeniul balnear - izvoarele, sursele de apă, bazele de tratament, SPA și wellness, piscine, stațiuni; iar la domeniul montan - trasee marcate, pereți de cățărare și alpinism, rafting și agrement nautic.

Semnalizarea și informarea relevantă pentru turism a fost abordată prin prisma specificului, a gradului de întreținere a acestora. S-a inclus aici și semnalizarea rutieră pentru că există câteva disfuncționalități în marcarea și direcționarea către localități importante pentru turism.

- c. **Fluxurile turistice** au abordat circulația turistică din perspectivă spațială (direcția și volumul fluxurilor), economică (sursă de venituri), de mediu (presiune pe resursele primare - apă, lemn, gaz, deșeuri) și transfrontalieră. S-au utilizat aceleași surse oficiale de date ca și la capitoul de infrastructură turistică, la care se mai adaugă și datele despre agențiile de turism.

Zonarea funcțională a turismului din județul Maramureș abordează conceptele legate de tipuri și forme de turism prin integrarea lor cu aspecte identitare – regiunile de tip țară (*Țara Maramureșului, Lăpușului etc.*) precum și a raporturilor dintre resursele potențiale și cele valorificate. Pe baza analizei elementelor și a zonelor funcționale s-au identificat o serie de disfuncționalități sistemice și la nivel de componente majore și locale. Centralizarea și ierarhizarea disfuncțiilor identificate pe domenii a permis formularea propunerilor de optimizare pentru amenajarea teritoriului în corelație cu celelalte componente (sistemic).

Prognozele, scenariile sau alternativele de dezvoltare au fost formulate pe două direcții: BAU (business as usual) sau cum va arăta destinația turistică Maramureș dacă fenomenele și modelul de

amenajare turistică a teritoriului se va menține pe același trend, respectiv scenariul SDP (salt pentru depășirea etapei de platou), care arată o variantă de dezvoltare în cazul în care se va opta pentru acest model (Ilieș M. et al., 2017).

- d. Operaționalizarea conceptelor.** Conceptele de amenajare prezentate mai-sus au fost utilizate în faza de operaționalizare. Nu este doar o formă elementară sau tradițională de bonitare, ci mai ales o radiografie a modului în care se poate integra partea de amenajare cu partea de programare strategică și ulterior cu cea sectorială. Acordarea de punctaje pentru toate elementele sistemului turistic dintr-un UAT nu este relevantă. Prin urmare, se pot face mai eficient ierarhizări în loc de sume de punctaje, pentru că suma unui număr mare de atribute cu valoare mică nu poate rivaliza cu un singur atribut căruia i se acordă un punctaj mare. Această ierarhizare nu este o ierarhizare între UAT-uri ca poziție într-un clasament județean ci o metodă de vizualizare/comunicare a valorii acestora într-o schemă de referință, iar criteriile de ierarhizare sunt abordate pe trei mari categorii, fără a fi însumate valorile la nivelul aceluiași UAT pentru a putea fi operaționalizate, pentru că de regulă oferta se conturează în jurul brandurilor turistice de rang național și internațional care generează atractivitate turistică.

Fiecare capitol a fost conceput și redactat cu ajutorul unui set de metode specifice, argumentat științific de o serie de studii de specialitate citate la momentul potrivit. Din categoria metodelor de culegere și producere a datelor utilizate în studiu, partea de documentare din surse statistice și partea de teren ocupă ponderea cea mai mare. Pentru analiza datelor s-au utilizat metode statistice și cartografice, iar în faza de conceptualizare și interpretare au fost adaptate metodele specifice domeniului: studiul de caz de tip situație actuală-disfuncționalități - propuneri, analiza geospațială, clasificarea și ierarhizarea.

II. ANALIZA CRITICĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

3. Analiza atractivității turistice a județului Maramureș

3.1. Atractivitatea turistică a spațiului rural

Turismul rural a început inițial (1995-2005) prin valorificarea spațiului suplimentar de care dispuneau locuitorii satelor în propriile locuințe, continuat cu o fază în care s-au construit și clădiri noi, pentru ca în ultimii 10 ani să apară tot mai mulți investitori din interiorul și din afara județului Maramureș (predominant români, dar și câțiva străini). Polii inițiali au fost Botiza și Vadu Izei în rețeaua OVR (anterior anului 2000), treptat s-au constituit și rețelele ca ANTREC (încă ușor activă), MTMM și B&B (azi dispărute), precum și numeroase pensiuni neafiliate rețelelor, ajungându-se ca acestea să existe în majoritatea satelor Maramureșului, precum și la periferia orașelor.

Particularizarea ofertei turistice rurale ține și de localizarea în cele patru regiuni de tip „țară” ale județului Maramureș: Țara Chioarului, Țara Lăpușului, Țara Codrului și Țara Maramureșului, ultima fiind cea care reușește cel mai mult să-și difuzeze elementele identitare, nu doar în interiorul județului, ci și la nivel național și internațional, în special prin intermediul bisericilor și porților din lemn (Ilieș M. et al., 2021).

La cele patru regiuni se adaugă și fosta zonă minieră Seini-Tăuții Măgherauș-Baia Mare-Baia Sprie-Cavnic, cu localități încadrate 100% în categoria urbanului, cu exercitarea unor influențe asupra ruralului din jur (Țara Chioarului), însă își asigură identitatea turistică și prin aport invers dinspre rural. Situația actuală, comparativ cu cea din anul 2009, nu s-a modificat radical, ci mai degrabă s-a nuanțat.

Prin analiza spațială a datelor din Figura 1 se constată următoarele aspecte:

- Dintre cele 4 regiuni de tip „țară”, cea mai importantă în turismul rural rămâne în continuare Țara Maramureșului, desigur, cu anumite disparități și particularități interne;
- La nord de lanțul munților vulcanici Igniș-Gutâi-Văratec-Țibleș există o grupare de UAT-uri, cu distribuție spațială uniformă, ce valorifică arealul cu cea mai mare încărcătură de elemente specifice și profunde ale Maramureșului, desfășurată pe văile râurilor Mara, Cosău, Iza inferioară și mijlocie, polarizată de către Municipiul Sighetu Marmăției și interconectată funcțional prin pasurile montane Gutâi și Rotunda cu zona urbano-minieră Seini-Tăuții Măgherauș-Baia Mare-Baia Sprie-Cavnic;
- În bazinele superioare ale Vișeuului și Izei, mai precis în UAT-urile Borșa, Moisei, Vișeu de Sus și Săcel, se evidențiază o grupare aparte, delimitată clar de cea anterioară, caracterizată prin faptul că valorifică atributele turistice ale Munților Rodnei și Munților Maramureșului, având de fapt un caracter mixt, munte și turism rural, primul fiind dominant. Căile de comunicație directe dinspre bazinele furnizoare de turiști îi permit să funcționeze oarecum separat de restul județului.
- Deși numărul și dimensiunea gospodăriilor a crescut foarte mult față de anul 2009, UAT-urile cu populație de etnie predominant ucraineană (Poienile de Sub Munte, Repedea, Ruscova, Bistra, Rona de Sus și Remeți) nu manifestă tendințe de orientare spre turismul rural. Cu excepția comunei Ocna Șugatag, cu populație parțial de etnie maghiară în localitatea cu același nume, toate celelalte UAT-uri (Câmpulung la Tisa, Bocicoiu Mare, Comuna Rona de Sus cu satul Coștiui), cu populație predominant de etnie maghiară, prezintă o situație asemănătoare. În cazul ambelor etnii, lipsa interesului pentru practicarea turismului rural se poate datora puterii exercitate de componenta etnografică românească, cea care de fapt consolidează brandul de destinație rurală Maramureș;
- Cu excepția comunei Săpânța, care deține branduri internaționale proprii (Cimitirul „Vesel” și mănăstirea), în culoarul Tisei, dominat de un mozaic etnic și cultural, nu se manifestă un interes vizibil pentru practicarea turismului rural;
- Prin evidențierea unui fenomen de polarizare dinspre zona urbano-minieră Seini-Tăuții Măgherauș-Baia Mare-Baia Sprie-Cavnic spre nordul Țării Chioarului, se conturează o zonă turistică combinată urban-rural (pe hartă notată ca ZonaRU);
- Țara Lăpușului nu a reușit să-și extindă sectorul turismului rural în ultimii 13 ani, funcționând doar cu câteva pensiuni dispersate prin localități;
- Țara Chioarului nu evidențiază o extindere a sectorului de cazare în mediul rural, una centrată pe identitatea „țării”, ci doar puțin în nord, prin efectul de polarizare dinspre municipiul Baia Mare;
- Țara Codrului, parțial în județul Maramureș, nu manifestă interes spre sectorul turismului rural, 80% din UAT-uri neavând nici o structură de cazare din sfera turismului rural, iar 20% doar câte o singură structură. Practic, se constată că încă nu există o imagine reală de brand turistic

- identificat cu numele de Țara Codrului, cel puțin nu în județul Maramureș. Se pare că situarea în afara marilor artere de circulație rutieră nu a reprezentat un avantaj ca destinație turistică rurală.
- Bariera orografică reprezentată de lanțul de munți vulcanici Igriș-Gutâi-Văratec-Țibleș ce separă nordul de sudul județului Maramureș s-a permeabilizat prin îmbunătățirea infrastructurii rutiere prin pasurile montane (Gutâi, Rotunda), evidențiindu-se o continuitate spațială între ZonaR și ZonaRU;
 - Partea de vest a zonei urbano-miniere Seini-Tăuții Măgherauș-Baia Mare-Baia Sprie-Cavnic nu a reușit să devină atractivă pentru practicarea turismului rural.

O modalitate importantă de evaluare a situației turismului rural în județul Maramureș se poate realiza prin analiza distribuției spațiale a structurilor de primire turistică cu funcție de cazare din categoriile: pensiuni turistice, apartamente de închiriat și cameră de închiriat. Pe parcursul unei perioade de peste 25 de ani au existat diverse situații, cu pensiuni efemere și dispărute, pensiuni noi, pensiuni îmbunătățite, pensiuni extinse, pensiuni transformate în apartamente sau camera de închiriat, astfel că **azi se poate considera că în turismul rural lucrurile s-au așezat pe o direcție destul de echilibrată, existând o corelație directă între potențialul turismului rural real și numărul de structuri turistice la care s-a ajuns azi.** Analiza se bazează pe numărul de structuri și nu pe capacitatea de primire pentru a evidenția interesul și spiritul antreprenorial generat de turismul rural maramureșean. Deoarece inițiative proprii turismului rural sunt destul de prezente și la periferia orașelor, în scop comparativ, au fost reprezentate pe hartă și informațiile din mediul urban (vezi fig. 1).

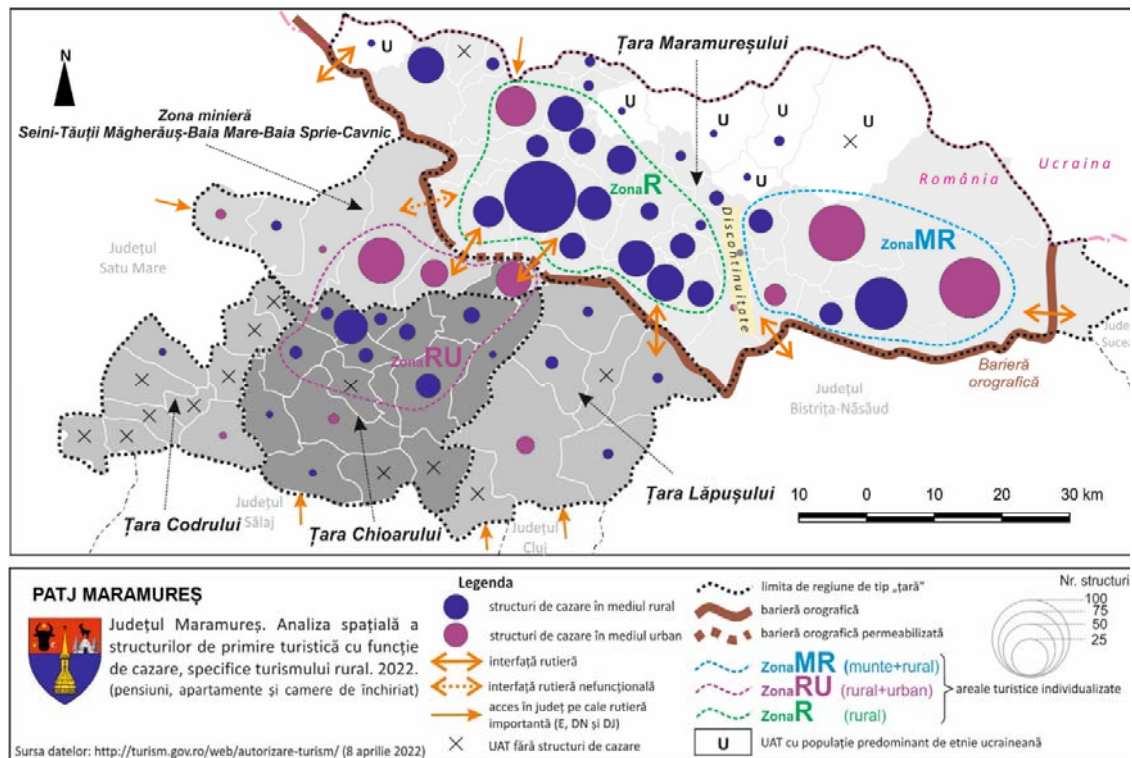


Figura 1. Județul Maramureș. Analiza spațială a structurilor de primire turistică cu funcție de cazare, specific turismului rural (2022)

Ca tipologie a structurilor turistice de primire cu funcție de cazare pentru turismul rural situația s-a schimbat foarte mult în ultimii ani, deoarece o parte dintre vechile pensiuni turistice rurale s-au transformat în categoria camere de închiriat sau apartamente de închiriat, prestând doar simple servicii de cazare, însumând un număr de 374 de structuri și 3923 locuri în anul 2021 (conform <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>).

Există pensiuni turistice rurale ca structuri de primire în sate considerate ca destinații finale pentru turiști și altele utilizate și pentru tranzit (turism itinerant sau de circuit), ultimele având de fapt un caracter mixt. În prima categorie sunt cele situate în afara principalelor căi de comunicație rutieră, dar mai ales în cele cu statut de „cap de linie” (Slătioara, Glod, Poienile Izei, Botiza, Ieud în Țara Maramureșului; Asuaju de Sus în Țara Codrului; Dumbrăvița în Țara Chioarului; Groșii Țibleșului și Suciul de Sus în Țara Lăpușului). În cea de-a doua categorie se încadrează localitățile rurale care dispun de o ofertă turistică rurală, însă prin localizare intră și în sfera altor tipuri de turism.

Deși se încearcă, la nivel conceptual și legislativ, o diferențiere între turismul rural și agroturism, în realitatea practică situația este foarte confuză. Producerea în gospodăria sau localitatea în care se află pensiunea a unei părți din ingredientele utilizate pentru prepararea meselor este deocamdată dificil de verificat, iar conținutul ofertelor turistice nu concordă cu realitatea, rezultând serioase nemulțumiri în rândul turiștilor. Acesta este unul dintre motivele inexistenței produselor turistice maramureșene locale în oferta agențiilor de turism din județul Maramureș.

Un alt aspect important este legat de vechea problemă privind construirea de pensiuni turistice care să respecte arhitectura tradițională maramureșeană. Modelele oferite de OAR Maramureș (coordonator Zaharia Laura) și grupul rural al OAR publicând ghiduri de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural (<https://oar.archi/buna-practica/ghiduri-de-arhitectura/>) sau diverse publicații și proiecte pe această temă (vezi și publicația GAL Mara-Gutâi 2014) au rezolvat parțial această problemă, deși în spațiul public și la diverse evenimente subiectul încă persistă. Ceea ce se poate face în continuare trebuie să se axeze pe valorizarea și promovarea acestor idei și concepte, urmărindu-se o transformare treptată a percepției populației din categoria potențialilor investitori. Exemplele de bună practică au cel mai ridicat impact în Județul Maramureș.

3.1.1. Atractivitatea turistică a spațiului montan

Principalele activități turistice în spațiul montan se referă la:

- **Parcurgerea traseelor montane** pe jos, pe schiuri, cu bicicleta, călare, atelaje cu tracțiune animală, mijloace auto sau transport pe cablu.
- **Agrement**
 - **Domenii schiabile;**
 - **Alpinism** pe abrupturile stâncoase ale munților;
 - **Sporturi nautice** pe râuri și lacuri.
- **Cură balneară și climaterică**
- **Evenimente organizate în spațiul montan**

Abordarea munților din județul Maramureș, din perspectiva PATJ, va urmări acele însușiri și atribute care dau valoare turistică acestora, fără a insista pe clasicele descrieri prezente în majoritatea materialelor publicate.

Munții Rodnei

Acest masiv montan prezintă o atractivitate turistică de sine stătătoare, ca destinație generatoare de motivație turistică, ceea ce înseamnă că există numeroase cazuri în care un turist din România sau străinătate își propune un program turistic cu derulare strictă în Munții Rodnei, fără să includă pe listă și alte areale turistice din zonă.

Atribute turistice semnificative pentru Munții Rodnei:

- Cei mai înalți din Carpații Orientali. Superlativ deosebit de important în percepția ofertei turistice;
- Masivitate, transpusă într-o imagine care-i evidențiază și-i detașează net față de toți ceilalți munți din nordul României;
- Relief glaciatic, cu urme vizibile (circuri, lacuri, custuri, vârfuri piramidale, scurte văi, morene roci mutonate sau „spinări de berbeci”) ale ultimei glaciațiuni cuaternare (Wurm), încheiată acum 10.500 de ani, sporind atractivitatea munților;
- Horst basculat, ca masiv montan delimitat prin falii tectonice (Dragoș-Vodă la nord; Someșului la sud și est; Sălăuței la vest), ridicat spre nord și scufundat spre sud, cu un versant abrupt spre nord și unul prelung spre sud;
- Configurație pretabilă turismului de drumeții. O creastă principală est-vest, racordată prin Pasul Prislop Munților Maramureșului, din care pornesc scurte custuri spre nord și creste secundare prelungi spre sud, dând posibilitatea creării unei structuri de trasee montane interconectate, cu acoperire totală;
- Relief carstic, cu peșteri și grote, ponoare și izbucuri (Izvorul Albastru al Izei, Valea Fântâna), praguri cu cascade (Cascada Cailor);
- Rezervații naturale diverse (vezi lista);
- Potențial schiabil (configurația reliefului exprimată în parametri tehnici, pante, expoziția versanților, diferențe de nivel, strat și durată a zăpezii, durata perioadei de îngheț la sol), parțial valorificat prin 3 domenii schiabile (vezi Domenii schiabile);
- Izvoare minerale (vezi lista);
- Fond cinegetic variat (capră neagră, marmotă, urs, lup, mistreți etc.);
- Plante endemice și relict glaciare;
- Peisaj montan de tip alpin, cu vârfuri, versanți și creste stâncoase, pajiști alpine, tufșuri de jneapăn, ienupăr, afin, iar mai jos un bogat etaj de rășinoase.
- Numeroase puncte de belvedere de rang superior, cu panoramă largă până la distanțe de peste 100 km pe teritoriul României și Ucrainei;
- În perioada acoperirii cu strat de zăpadă, versanții însoriți pot fi observați uneori chiar din Câmpia de Vest (Carei), sporind astfel atractivitatea și motivația turistică.

Munții Maramureșului

Atractivitatea turistică a acestor munți se sprijină pe patru elemente de bază:

- Suprafața foarte mare și dificultatea parcurgerii, fiind necesare programe derulate pe mai multe zile;
- Localizarea la granița cu Ucraina și fosta URSS, generând o combinație de curiozitate și teamă;
- Gradul ridicat de sălbăcie percepută, cu numeroase areale greu accesibile, oferind turiștilor și o senzație de explorare și aventură;
- Mocănița cu traseul prin Defileul Vaserului, atracție turistică devenită rară și motivantă.

Deși există importante condiționări legate de accesibilitate, Munții Maramureșului prezintă cel mai ridicat potențial amenajabil de schi alpin pentru agrement din județul Maramureș sau chiar din nordul României. Cel mai important areal pretabil amenajării (după numărul și lungimea pârtiilor, complexitatea sistemului de pârtii obținut, pante, expoziția versanților, diferențele de nivel, strat și durată a zăpezii, durata perioadei de îngheț la sol) este situat între Creasta Toroioaga și cursul Râului Vaser, cu numeroase pârtii de 2-6 km lungime, interconectabile, fiind posibilă o lungime totală de 70-100 km. Sistemul poate fi extins și conectat cu alte sisteme de pe afluenții Vaserului, Valea Cisla, Valea Ruscova și afluenți.

Munții Țibleș

Fiind un corp subvulcanic, scos la suprafață prin eroziune subaeriană, reușește prin aspect să domine teritoriul din jur, fiind observabil de la mari distanțe (Gherla, Sighetu Marmatei). Cele mai importante atribute ale sale sunt aspectul de corp vulcanic dominant și cel de punct de belvedere de rang superior. Prin poziție și altitudine, vârfurile Țibleș, Bran și Arcer sunt unele dintre cele mai importante puncte de belvedere ale județului Maramureș. Traseele turistice pentru drumeții sunt foarte provocatoare sub aspectul efortului și panoramelor obținute, iar versanții nordici, cei din bazinul hidrografic al Râului Baicu, dispun și de un ușor potențial amenajabil pentru schi, în special pentru pârtii din categoria dificil și mediu.

Munții Văratec/Lăpușului

Deși nu dețin o imagine turistică proprie, Munții Văratec/Lăpușului sunt importanți prin valoarea și posibilitățile pe care le oferă turismului rural din vecinătate (Budești, Glod, Poienile Izei, Botiza, Băiuț, Strâmbu Băiuț, Poiana Botizii, Groșii Țibleșului). Dispun de numeroase atracții turistice din categoria peșterilor, reliefului vulcanic și mineritului, fondului cinegetic și vegetației forestiere (codri seculari la Băiuț), izvoare minerale, mituri, legende și povești spectaculoase. Un potențial inedit pentru turism este reprezentat de locurile de extragere a vechilor pietre de moară de către meșterii din Satul Glod.

Munții Gutâi

Masivitatea și accesibilitatea ridicată le conferă o valoare foarte ridicată în oferta de turism montan a județului Maramureș. Emblema acestor munți o reprezintă binecunoscutul edificiu stâncos numit „Creasta Cocosului”, unul dintre cele mai importante repere geospațiale ale Maramureșului, cu aspect ușor identificabil, vizibil din numeroase puncte situate până la distanțe foarte mari, atât dinspre nord (Depresiunea și Munții Maramureșului), cât și dinspre sud (Baia Mare, Țara Chioarului).

Atributele bogate pe care le deține sunt valorizate de accesibilitatea foarte ridicată, cu rețea rutieră (DN18; DJ183; DJ184; DJ109F) de foarte bună calitate care îi înconjoară și trasee montane marcate din mai multe direcții, dinspre pasurile montane Gutâi și Neteda, stațiunile și zonele turistice Șuior, Mogoșa și Cavnic, localitățile Budești, Breb, Desești și Mara. Un avantaj important este oferit de existența traseelor montane de tranzit dintr-o parte în alta a munților, atât est-vest (Pasul Gutâi – Pasul Neteda), cât și nord-sud, Mara sau Breb spre Șuior-Mogoșa sau Cavnic.

Atractivitatea turistică ridicată se bazează pe următoarele elemente:

- Relief rezultat prin erupții vulcanice violente, modelat ulterior de factorii hidro-bio-atmosferici;
- Structuri stâncoase inedite prin geneză, aspect și semnificație: Creasta Cocoșului, Trei Aposoli, Cornu Nedeii, Sărita lui Pinte, restul de crater vulcanic din partea nordică, numeroase alte abrupturi;
- Punctele de belvedere cu panorama largă spre Maramureșul nordic și sudic, spre Transilvania;
- Rezervația naturală Creasta Cocoșului cu elemente de geologie, flora, fauna, lacustre;
- Traseele de alpinism și cățărare de pe abrupturile stâncoase;
- Potențialul specific fostelor zone miniere.

Munții Igriș/Creasta Pietrei

Am prezentat denumirea acestor munți printr-o combinație între Munții Igriș și Creasta Pietrei deoarece în partea nordică, spre localitățile Depresiunii Maramureș, termenul de Igriș este total necunoscut. Atât în trecut, cât și în prezent au fost și sunt utilizate numeroase denumiri locale, toate incluzând și termenul de Piatră (Piatra Goală, Piatra Iepe, Piatra Săpânței, Cornu Pietrei, Vârful Pietrei, Sub Piatră, Piatra Tisei), areal cunoscut sub numele de Creasta Pietrei sau simplu Piatră.

Spre deosebire de Munții Gutâi, Munții Igriș sunt mult mai extinși ca suprafață și provin din erupții vulcanice cu scurgeri de lavă mai lente, formând un relief predominant de platou vulcanic, transformat ulterior de tectonică și eroziunea factorilor hidro-bio-atmosferici, rezultând forme de relief spectaculoase și deosebit de atractive pentru turism: abrupturi stâncoase (cel nordic are 60 km lungime), calderale de scufundare lentă (Mara și Săpânța), falii tectonice ușor sesizabile în peisaj (pe Mara și Runcul Marei, Săpânța și afluenții Runc și Săpâncioara), craterul Rotund, numeroase cascade dictate de existența abrupturilor și a tectonicii (Covătari, Runc, Strungi, Șipot, Stur, Sărita lezerului), chei dezvoltate în roci vulcanice (Tătarului, Cheii).

Atributele turistice pot fi completate cu existența a numeroase trasee montane pedestre sau pentru bicicletă, infrastructură și potențial din sfera minieră (Baia Sprie, Chiuzbaia, Băița etc).

Structura geologică, configurația de ansamblu, localizarea geografică și topoclimatele dezvoltate în spațiul acestor munți le conferă un set de parametri climatici favorabili dezvoltării unor domenii schiabile:

- Înregistrează temperaturi medii anuale mai scăzute și o durată a înghețului și a stratului de zăpadă mult mai mari decât corespondentul pentru o asemenea altitudine. Dovada o reprezintă și existența rezervației de jnepeni (specifiți etajului montan înalt) în Poiana Brazilor, aproape de izvoarele Marei, la cea mai mică altitudine din România (970 m).

- Părțile sud-vestică și vestică dispun de strate de zăpadă mult mai groase deoarece se interpun în calea maselor de aer obligate la o mișcare ascendentă, favorizând condensarea (Baia Mare – 976 mm/an; Certeze -940 mm/an, medii multianuale), spre deosebire de părțile estică și nordică dinspre văile Tisei și Marei, unde se produce fenomenul numit „*umbră de precipitații*”, cu cantități mult mai mici (Ocna Șugatag 759 mm/an; Sighetu Marmăției – 743 mm/an, medii multianuale);
- Configurația reliefului permite valorificarea versanților orientați spre NE, N, NV, E și V, cu pante medii care se încadrează în cele 4 categorii de pârtii de schi (cu maximum 40% panta medie), în special în zonele Creasta Igriș-Izvoarele, Vf. Pleșca, Braga, Rotundu, obârșiile râurilor Blidar, Stur, Mara, Săpânța:

3.2. Atractivitatea turistică a spațiului urban

Atractivitatea urbană a orașelor Maramureșului are la bază centrele vechi, cu arhitectură specifică ultimelor 4-5 secole, mai ales în ceea ce privește aspectul impozant al clădirilor publice. Instituțiile și preocupările populației locale completează tabloul ofertei urbane. Cele mai consistente centre vechi sunt în municipiile Baia Mare și Sighetu Marmăției, însă cu caracter izolat mai pot fi întâlnite urme de arhitectură urbană veche și în Baia Sprie, Seini și Vișeu de Sus.

Un alt element de atractivitate sunt muzeele din categorii și de ranguri diverse. Cele mai frecvent utilizate în campaniile de promovare a pachetelor turistice în Maramureș sunt: Memorialul victimelor comunismului și al rezistenței din Sighetu Marmăției, Muzeul satului maramureșean din Sighetu Marmăției și Muzeul de mineralogie din Baia Mare.

Festivalurile și evenimentele în aer liber sunt organizate atât în sezonul estival cât și iarna, ceea ce reprezintă un element de specificitate. Aceste evenimente sunt temporare dar se păstrează ca locație, fapt care a atras o serie de investiții în infrastructura urbană: semnalizare turistică, organizarea de rute pentru transportul public urban, de securizare și de mediu. Cele mai multe festivaluri se organizează în Baia Mare și Sighetu Marmăției. Dintre cele cu participare masivă (peste 20000 de vizitatori) de menționat sunt Festivalul Castanelor din Baia Mare, Decembrie în Maramureș, Paște în Maramureș, Festivalul de datini și obiceiuri de iarnă din Sighetu Marmăției.

Fronturile de apă urbane au început să fie amenajate mai ales după anul 2010 pentru turism urban, cu infrastructură și activități asociate, integrând trasee pietonale și de ciclism de-a lungul râurilor Săsar la Baia Mare și Iza la Sighetu Marmăției.

3.3. Atractivitatea turistică a resurselor balneare

Principala resursă a turismului balnear este evident apa, prezentând o serie de calități dovedite ca fiind importante pentru sănătatea omului sau pentru refacerea fizico-psihică. Pentru creșterea valorii ofertelor de turism balnear, alături de resursele de apă, sunt importante și atributele climaterice, de peisaj și deloc neglijabile, rangurile brandurilor turistice din proximitate.

Sub aspect practic, în județul Maramureș, sunt importante următoarele categorii de apă:

- a. **Apă minerală**, utilizată prin intermediul izvoarelor de apă minerală sau prin foraje. Prezența acestor izvoare este legată fie de manifestările postvulcanismului neogen, fie de prezența faliilor și fracturilor tectonice în scoarța terestră.
- b. **Apă termo-minerală**, în Depresiunea Baia Mare, accesibilă prin foraje;
- c. **Apă sărată**. Deși este considerată tot o apă minerală, apa sărată are o valoare distinctă în Maramureș, fiind legată fie de izvoarele sărate naturale (Slătioara, Ieud, Valea Slatinii), fie de saramura din fostele ocne de sare, azi prăbușite (Coștiui, Ocna Șugatag).
- d. **Apă dulce** este indispensabilă întregului sector de turism, însă în sectorul balnear trebuie abordată distinct. Întotdeauna, acolo unde este valorificată balnear o apă minerală, pentru funcționalitate trebuie să existe și o sursă consistentă de apă dulce. Cazul cel mai cunoscut este legat de Ocna Șugatag, stațiune turistică axată pe valorificarea apei sărate, însă pentru buna funcționare nu reușește să-și asigure și necesarul de apă dulce, mult mai consistent decât primul. Noile tendințe din turism acordă o atenție sporită și SPA-urilor și Aquaparcurilor, de asemenea mari consumatoare de apă dulce.

Apă minerală a fost utilizată deja pe scară largă încă din secolul al XIX-lea sub forma unor băi locale, adesea cu denumirea de *feredeauă*. Câteva dintre acestea au păstrat doar toponimul și parțial izvorul de apă minerală, cum sunt cele de la Văleni, Breb, Șugău, Câmpulung la Tisa. Altele au ajuns într-o stare avansată de degradare (Crăciunești) sau funcționează într-o formă rudimentară (Dragomirești). În Munții Maramureșului există numeroase puncte în care se află așa-numitele „băi rudimentare” (Mihai Hotea, 2019) pe văile Cislă, Vinului, Cvașnița, Vaser, Șuligu, Novicior, Frumușeana. În ultimul deceniu au început amenajări pentru băi cu instalații moderne pe văile Cvașnița și Vinului. Cele mai mari concentrări de izvoare și foraje sunt pe văile Vinului și Cislă, în Munții Rodnei pe Valea Fântâna. În ceea ce privește zona munților vulcanici, numărul de izvoare este impresionant, acestea pot fi întâlnite aproape pe orice vale. Particularitățile scoarței terestre a favorizat existența izvoarelor minerale și în spațiul depresionar, pe axul văii (Botiza, Crăciunești), pe versant (Oncești) sau pe piemont (Budești, Șugău).

Izvoarele de apă minerală nu trebuie privite doar prin prisma stațiunilor turistice balneare, ci și sub formă complementară sau de valorizare a celorlalte servicii și produse turistice, astfel:

- Amenajarea corespunzătoare a izvoarelor de apă minerală in situ, pentru consumul de către turiștii de pe traseele sau itinerariile Maramureșului;
- Utilizarea apei minerale pentru băi într-o formă mai simplă (altă decât acele băi rudimentare), cu respectarea normelor de igienă și sănătate;
- Utilizarea apei minerale în prepararea băuturilor răcoritoare care au la bază fructele din flora spontană sau cele din culturile agricole (vii, livezi, alte culturi) maramureșene;
- Dezvoltarea de amenajări balneare specifice stațiunilor turistice balneare și balneo-climaterice.

În urma unei priviri de ansamblu, județul Maramureș poate fi considerat o adevărată „**țară a apelor minerale**”, extrem de variată sub aspectul compoziției chimice și a beneficiilor obținute la nivel de sănătate și refacere fizico-psihică.

Existența **apei sărate** este strict legată de extinderea masivului de sare de vârstă badeniană în cuprinsul Țării Maramureșului, corespunzând văilor Tisa, Săpânța, Iza și afluenții Mara-Cosău,

Ronișoara, Valea Slatinii, Slătioara, Ieud. În zonele de anticlinal, stratele de sare ajung aproape de suprafața topografică (chiar la 5-10m), cum este cazul zonelor Ocna Șugatag și Coștiui. Se pare că în trecut existau diverse forme de exploatare a sării și în alte localități de pe Valea Izei și Tisei.

Sub forma apei sărate (saramură), există un foraj la Ocna Șugatag, un izvor alimentat din zona vechilor saline la Coștiui, izvoare sărate naturale la Slătioara, Valea Slatinii. La Coștiui se păstrează ultima salină neprăbușită din cadrul vechilor saline celebre în vechiul Maramureș - Salina Appafy, sub formă de clopot, inițial cu o adâncime de 140 m și un diametru de 60 m, în prezent plină cu saramură aflată în stare de saturație, adică se află într-o oarecare stare de conservare deoarece la această saturație nu mai dizolvă pereții salinei. În anii 1980 exista un proiect la Institutul minelor din Cluj-Napoca axat pe reabilitarea băilor din Coștiui, urmărind să fie săpate galerii noi în masivul de sare, strict în scop turistic.

În prezent, infrastructură și servicii balneare în sensul classic există în următoarele locații:

- Ocna Șugatag – piscine acoperite și în aer liber cu apă sărată și apă dulce;
- Coștiui - piscină veche în aer liber cu apă sărată în stare avansată de degradare;
- Botiza - băi locale de mici dimensiuni cu apă minerală;
- Dănești – amenajări moderne cu diverse tipuri de apă;
- Valea Vinului – Vișeu de Mijloc – amenajări mai simple cu apă minerală.

În afară de acestea, serviciile de SPA și wellness sunt localizate în cadrul a 27 localități din județ, majoritatea cu piscine asociate acestor servicii (Figura 2).

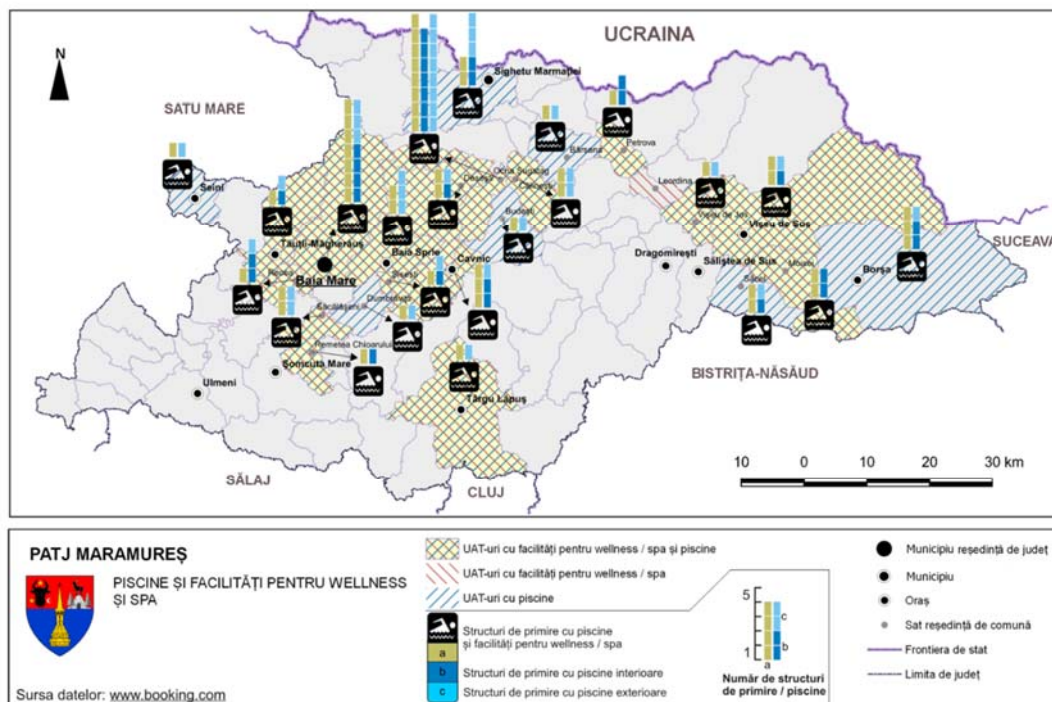


Figura 2. Județul Maramureș. Piscine și facilități wellness și SPA (2022)

4. Evaluarea infrastructurii turistice

4.1. Infrastructura turistică de cazare

Infrastructura turistică de cazare (pentru anul 2021) este formată, conform INS, dintr-un număr de 392 de structuri de primire cu funcțiuni de cazare care au mai mult de 5 locuri-pat. Dintre acestea, 141 sunt în urban (36%) și 251 în rural (63%). Ele sunt repartizate în 53 de localități ale județului, în areale bine delimitate ca funcțiune turistică, mai ales în partea nordică a județului, în Țara Maramureșului. Din baza de date a ministerului de resort rezultă un număr de 875 de structuri de primire, diferența fiind dată de unitățile reclasificate ca și apartamente sau camere de închiriat și cele cu capacitate mai mică de 5 locuri-pat (Figura 3).

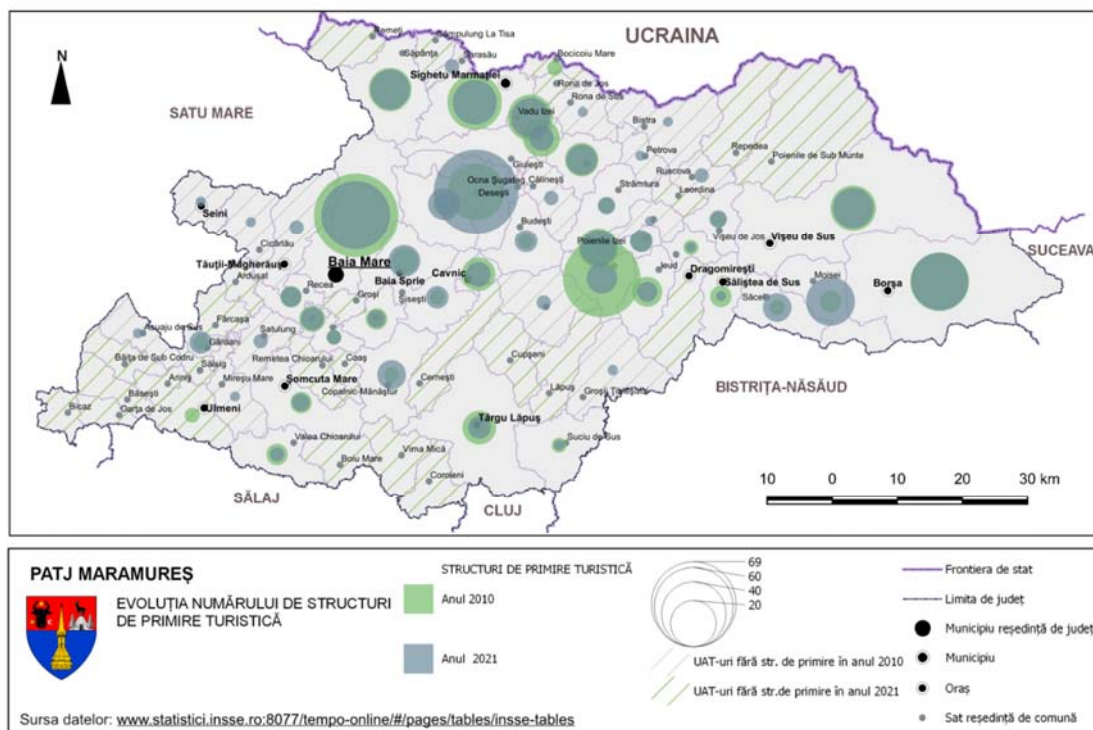


Figura 3. Evoluția numărului de structuri de primire turistică

Capacitatea de cazare existentă (numărul de locuri-pat)

La nivelul anului 2021 existau în județul Maramureș un număr de 8816 locuri-pat în structurile de primire cu mai mult de 5 locuri-pat (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-tables>). În comparație cu acestea, baza de date a ministerului de resort a publicat, pentru anul 2022, un număr de 13837 de locuri în structuri (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>). Evolutiv, capacitatea de cazare și numărul structurilor de primire este în creștere, inclusiv pe perioada pandemiei. Cele mai

importante grupări sunt identificate în Baia Mare, Ocna Șugatag, Sighetu Marmăției, Borșa, Vișeu de Sus ca centre polarizatoare, urmate de arealele pentru turism rural din regiunile de tip țară (vezi subcapitolul 3.1.)

Tabelul 1. Capacitatea de cazare existentă la nivel de UAT

UAT-URI	Anul 2010	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021
MUNICIPIUL BAI A MARE	1610	2197	2212	2125
MUNICIPIUL SIGHETU MARMAȚIEI	440	549	539	549
ORAȘ BAI A SPRIE	90	286	310	313
ORAȘ BORSA	393	612	623	817
ORAȘ CAVNIC	143	237	243	193
ORAȘ SĂLIȘTEA DE SUS	18	63	63	63
ORAȘ SEINI	0	21	21	21
ORAȘ ȘOMCUTA MARE	33	61	61	61
ORAȘ TÂRGU LĂPUȘ	48	60	76	76
ORAȘ TĂUȚII-MĂGHERĂUȘ	0	44	38	38
ORAȘ ULMENI	16	28	28	0
ORAȘ VIȘEU DE SUS	134	353	400	548
TOTAL URBAN	2925	4511	4614	4804
ASUAJU DE SUS	0	0	0	10
BĂIUȚ	0	14	14	36
BÂRSANA	88	127	151	177
BISTRA	0	0	0	16
BOCICOIU MARE	6	0	0	0
BOGDAN VODĂ	14	19	19	19
BOTIZA	237	113	123	108
BUDEȘTI	6	54	70	84
CĂLINEȘTI	0	32	50	26
CICĂRLĂU	0	16	16	16
COLTĂU	31	75	75	75
COPALNIC-MĂNĂSTUR	11	11	37	69
DESEȘTI	38	49	127	164
DUMBRĂVIȚA	19	20	23	37
GIULEȘTI	8	48	73	73
GROȘI	0	0	0	0
GROȘII ȚIBLEȘULUI	0	0	16	16
IEUD	24	27	47	53
MIREȘU MARE	0	9	9	9
MOISEI	28	186	214	354
OCNA ȘUGATAG	427	599	570	885
ONCEȘTI	50	85	117	107
PETROVA	0	30	30	30
POIENILE IZEI	66	114	142	163
RECEA	49	138	137	137
RONA DE JOS	0	0	8	0

RONA DE SUS	0	36	36	36
ROZAVLEA	0	0	0	12
RUSCOVA	0	30	43	43
SĂCĂLĂȘENI	52	80	80	80
SĂCEL	12	54	88	205
SĂPÂNȚA	70	183	186	306
SARASĂU	0	60	60	82
SATULUNG	0	36	36	36
ȘIEU	14	55	67	75
ȘIȘEȘTI	14	84	84	110
STRÂMTURA	25	62	62	62
SUCIU DE SUS	6	16	14	14
VADU IZEI	96	173	205	220
VALEA CHIOARULUI	32	33	31	31
VIȘEU DE JOS	20	34	20	36
TOTAL RURAL	1443	2702	3080	4012

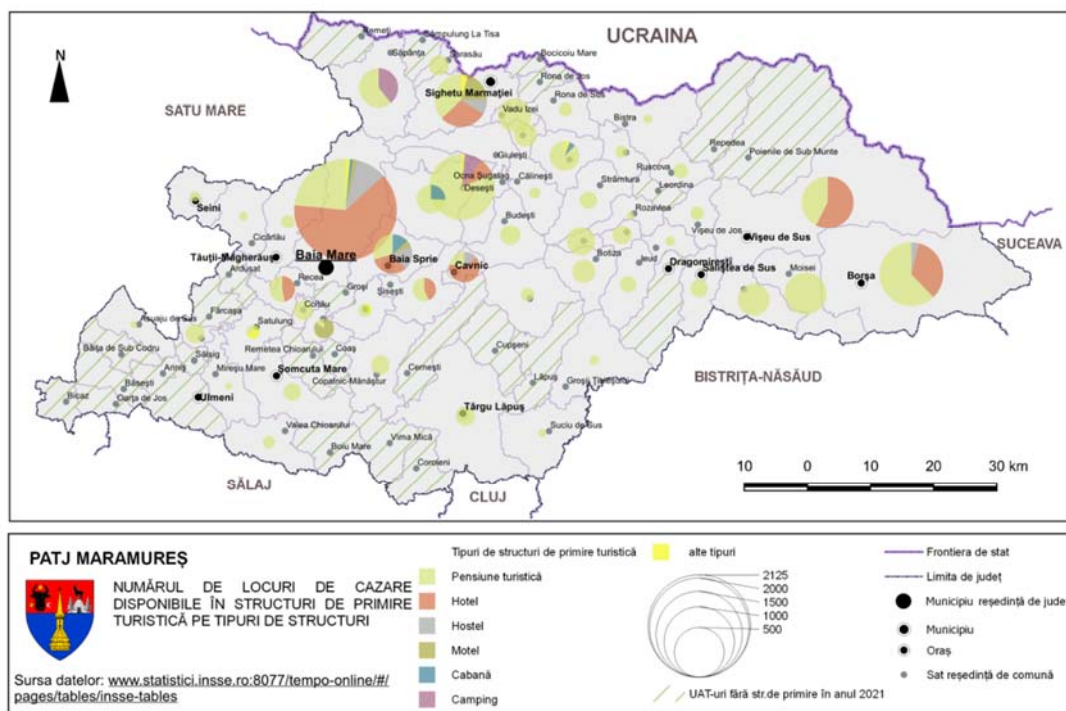


Figura 4. Numărul de locuri de cazare disponibile în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri (2021)

Tipologia bazelor de cazare

Diversitatea tipologică a bazelor de cazare, statistic, este destul de mică, cele mai multe structuri fiind din categoria pensiunilor turistice (cu variantele lor), camere și apartamente de închiriat și hoteluri. Unele tipuri de structuri nu mai sunt regăsite în statistică (taberele), iar cabanele montane lipsesc în zona înaltă, dar sunt prezente ca tip în ruralul depresionar.

Tabelul 2. Principalele tipuri de baze de cazare

LOCALITATE	Hosteluri				Hoteluri				Moteli				Pensiuni turistice***			
	2010	2019	2020	2021	2010	2019	2020	2021	2010	2019	2020	2021	2010	2019	2020	2021
MUNICIPIUL BAIA MARE	3	2	2	1	8	15	16	17	1	1	1	1	16	28	26	25
MUNICIPIUL SIGHETU MARMAȚIEI	0	0	0	1	3	3	2	2	2	2	2	3	6	12	14	12
ORAȘ BAI A SPRIE	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	2	4	5	5
ORAȘ BORSA	0	0	0	1	4	4	5	5	0	1	1	0	11	17	17	26
ORAȘ CAVNIC	0	0	0	1	2	2	2	2	0	0	0	0	2	5	2	3
ORAȘ SĂLIȘTEA DE SUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1
ORAS SEINI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
ORAS ȘOMCUTA MARE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	3	3
ORAȘ TÂRGU LĂPUȘ	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	3	5	5
ORAȘ TĂUȚII-MĂGHERĂUȘ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2
ORAȘ ULMENI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
ORAȘ VIȘEU DE SUS	0	0	0	0	2	4	4	4	0	0	0	0	7	8	9	12
TOTAL URBAN	3	4	3	5	20	29	30	31	3	5	5	5	53	85	86	95
ASUAJU DE SUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
BĂIUȚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2
BĂRSANA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	5	6	7
BISTRA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
BOCICOIU MARE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
BOGDAN VODĂ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	9	10	9
BOTIZA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	5
BUDEȘTI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2
CĂLINEȘTI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CICĂRLĂU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
COLTĂU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	5	5	5
COPALNIC-MĂNĂSTUR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	8
DESEȘTI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	7	9
DUMBRĂVIȚA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1	2
GIULEȘTI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	5	5
GROȘI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GROȘII ȚIBLEȘULUI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
IEUD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	3	4
MIREȘU MARE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
MOISEI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	15	23

OCNA ȘUGATAG	0	0	0	0	2	2	2	1	0	0	0	0	12	21	24	66
ONCEȘTI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	4	7	6
PETROVA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
POIENILE IZEI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	10	10	13
RECEA	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	2	3	3	3
RONA DE JOS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
RONA DE SUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
ROZAVLEA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
RUSCOVA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2
SĂCĂLĂȘENI	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1
SĂCEL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4	8
SĂPÂNȚA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	4	6	14
SARASĂU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2
SATULUNG	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
ȘIEU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	4	5
ȘIȘEȘTI	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	2	2	4
STRĂMTURA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	3	3
SUCIU DE SUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
VADU IZEI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	12	14	15
VALEA CHIOARULUI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	3	2
VIȘEU DE JOS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	2	3
TOTAL RURAL	0	0	0	0	2	4	4	3	1	1	1	1	99	125	157	239

***tipul pensiunii turistice cuprinde atât numărul de baze de cazare clasificate ca pensiuni turistice rurale cât și pe cele clasificate ca pensiuni agroturistice

După datele statistice înregistrate în baza de date Tempo-Online, de departe, cele mai răspândite tipuri de structuri de primire turistică sunt pensiunile turistice și cele agroturistice, ponderea cea mai ridicată fiind în mediul rural. Față de anul 2010, la nivelul județului numărul acestora a crescut de la an la an în aproape toate localitățile. Localitatea Botiza reprezintă un caz excepțional, deoarece aici numărul de pensiuni turistice a scăzut. În anul 2021 au fost înregistrate doar 9 pensiuni turistice, față de 26 la nivelul anului 2010. Pensiuni turistice au fost construite, de asemenea, și în principalele centre urbane din județ. La nivelul anului 2021, cele mai multe pensiuni turistice din mediul urban se găsesc în localitățile Borșa (26 unități), Baia Mare (25 unități), respectiv Sighetu Marmăției și Vișeu de Sus (câte 12 unități).

În mediul rural, la nivelul aceluiași an de referință – 2021 – o concentrare mare de pensiuni turistice se găsesc în localitatea Ocna Șugatag (66 unități), iar la mare distanță în localitățile Moisei (22 unități), Vadu Izei (15 unități), Săpânța (14 unități), respectiv Poienile Izei (13 unități).

În privința structurilor de primire turistică de tip hotel, acestea se găsesc, cu câteva excepții, doar în mediul urban – Baia Mare (17 unități), Sighetu Marmăției (2 unități), Borșa (5 unități), Cavnic (2 unități), Vișeu de Sus (4 unități).

C.U.C. Coeficientul de utilizare a capacității de cazare turistică

***Coeficientul de utilizare a capacității de cazare în funcțiune (C.U.C. = Inn/C.F.)

Inn – înnoptări în structuri de primire turistică

C.F. – capacitatea de cazare turistică în funcțiune

Analiza indicelui statistic pune în evidență un aspect important. Față de anul de referință 2010, coeficientul de utilizare a capacității de cazare turistică, în cele mai multe situații a înregistrat creșteri până la nivelul anului 2019. Reducerea sau lipsa cu desăvârșire a mobilității turistice datorată restricțiilor impuse de pandemie în anumite intervale de timp – anul 2020 – a condus la o scădere a valorii indicelui. Anul 2021 a reprezentat un an de redresare, dar cu valori sub sau apropiate de cele ale anului 2019.

Tabelul 3. Coeficientul de utilizare a capacității de cazare turistică

LOCALITĂȚI	C.U.C. 2010 %	C.U.C. 2019 %	C.U.C.2020 %	C.U.C. 2021 %
MUNICIPIUL BAI A MARE	20.7	24.5	12.4	19.7
MUNICIPIUL SIGHETU MARMAȚIEI	6.0	24.6	11.2	14.4
ORAȘ BAI A SPRIE	28.7	18.0	7.6	12.2
ORAȘ BORSA	4.6	19.0	11.5	13.2
ORAȘ CAVNIC	6.2	17.9	4.0	5.4
ORAȘ SĂLIȘTEA DE SUS	0.6	5.3	1.4	2.7
ORAS SEINI	0.0	11.7	8.7	7.0
ORAS ȘOMCUTA MARE	7.5	19.7	8.5	10.5
ORAȘ TÂRGU LĂPUS	4.3	11.2	2.2	3.1
ORAȘ TĂUȚII-MĂGHERĂUȘ	0.0	3.3	2.2	3.0
ORAȘ ULMENI	5.5	0.0	0.0	0.0
ORAȘ VIȘEU DE SUS	12.5	36.9	15.4	21.3
TOTAL URBAN	8.1%	16.0%	7.1%	9.4%
ASUAJU DE SUS	0.0	0.0	0.0	5.7
BĂIUȚ	0.0	3.8	2.4	5.8
BĂRSANA	5.1	6.4	0.9	2.6
BISTRA	0.0	0.0	0.0	3.7
BOCICOIU MARE	4.0	0.0	0.0	0.0
BOGDAN VODĂ	12.8	40.4	13.1	26.6
BOTIZA	0.2	7.9	4.2	6.5
BUDEȘTI	0.0	5.7	5.9	2.3
CĂLINEȘTI	0.0	0.0	0.0	3.7
CICĂRLĂU	0.0	8.2	0.5	0.0
COLTĂU	5.1	8.4	2.2	3.7
COPALNIC-MĂNĂSTUR	1.1	9.6	1.1	10.0
DESEȘTI	6.1	12.7	7.5	13.1
DUMBRĂVIȚA	4.5	15.0	3.4	8.3
GIULEȘTI	0.0	8.5	2.0	4.6
GROȘI	0.0	0.0	0.0	0.0
GROȘII ȚIBLEȘULUI	0.0	0.0	0.2	0.4
IEUD	1.0	13.2	4.9	8.7
MIREȘU MARE	0.0	8.5	3.0	6.4
MOISEI	7.5	14.5	6.9	7.6

OCNA ȘUGATAG	18.3	13.3	6.0	6.3
ONCEȘTI	3.3	12.5	3.0	5.8
PETROVA	0.0	59.1	26.1	42.6
POIENILE IZEI	3.5	7.8	3.8	3.7
RECEA	11.9	35.4	12.5	15.9
RONA DE JOS	0.0	0.0	1.6	0.0
RONA DE SUS	0.0	29.5	13.9	8.7
ROZAVLEA	0.0	0.0	0.0	0.3
RUSCOVA	0.0	15.0	7.0	11.7
SĂCĂLĂȘENI	6.1	6.5	2.4	2.4
SĂCEL	2.2	12.6	2.9	2.1
SĂPÂNȚA	0.7	6.3	2.2	3.6
SARASĂU	0.0	26.9	20.1	14.7
SATULUNG	0.0	15.1	8.7	10.3
ȘIEU	0.6	7.7	2.0	3.1
ȘIȘEȘTI	2.1	24.6	14.1	13.6
STRÂMTURA	12.1	5.5	4.5	6.0
SUCIU DE SUS	0.1	27.6	13.6	18.7
VADU IZEI	4.8	20.1	6.6	10.9
VALEA CHIOARULUI	1.2	6.9	2.1	3.2
VIȘEU DE JOS	0.7	8.6	1.0	10.0
TOTAL RURAL	2.8%	12.3%	5.2%	7.6%

4.2. Infrastructura turistică de agrement

4.2.1. Infrastructura domeniului schiabil

Infrastructura turistică de agrement cuprinde patru domenii schiabile: Borșa, Cavnic și Șuior - Mogoșa, Izvoare, cu 22 pârtii omologate însumând ap. 19 km, având toate tipurile de grade de dificultate. Transportul pe cablu asociat pârtiilor de schi din categoria telegondolă - un traseu de 2650 m la Borșa, cu o capacitate de 1800 persoane/oră, telescaun – 3 trasee în Borșa, Cavnic și Șuior, 4520 m și 400-1200 persoane/oră, teleschi (skilift) – 7 trasee cu 6830 m și 200-400 persoane/oră.

Tabelul 4. Infrastructura domeniului schiabil

localitate	denumire pârtie	lungime pârtie (m)	panta medie (%)	grad de dificultate	suprafața (ha)	instalatie transport pe cablu	capacitate transport (pers./ora)
BAIA SPRIE - ȘUIOR	Suior 2	1200	30	medie	7.2	telescaun	1200
BAIA SPRIE - ȘUIOR	Șuior varianta 3-S3	350	30	medie	2.1	telescaun	1200
BAIA SPRIE - ȘUIOR	Șuior varianta 4-S4	350	33	dificila	2	telescaun	1200
BAIA SPRIE - ȘUIOR	Șuior 5 (incepatori)	150	13	ușoara	1.5	baby schi	160
BAIA SPRIE - ȘUIOR	Șuior 1	1500	30	medie	9	telescaun	1200
BAIA SPRIE - MOGOȘA	Moski	600	33	dificila	2.8	telescaun	360

BAIA SPRIE - MOGOȘA	Mogoșa	2200	26	medie	8.8	telescaun	1200
TOTAL UAT Baia Sprie	7	6350			33.4		
BORȘA	Teleschi (Vf. Stiol)	643	27	medie	4	teleschi	400
BORȘA	Telescaun (Runc-Stiol)	1606	30	dificila	8	telescaun	360
BORȘA	Olimpică-Tronsonul Inferior	1430	-	medie	-	telegondola	1800
BORȘA	Pricop	400	30	medie	1.8	teleschi	720
BORȘA	Prislop	1100	18	medie	3	telescaun	800
TOTAL UAT Borșa	5	5179			16.8		
CAVNIC	Icoană 1	700	20	medie	2.4	teleschi	700
CAVNIC	Icoană 2	800	22	medie	3.3	teteschi	720
CAVNIC	Roata (domeniu)	1880					
CAVNIC	Roata 1	920	20	medie	8.3	teleschi	700
CAVNIC	Roata 2	1030	16	usoara	6.1	teleschi	700
CAVNIC	Rainer 1	540	31	dificila	3.2	teleschi	700
CAVNIC	Rainer 2	640	38	dificila	6	teleschi	700
CAVNIC	Albastră	1510	28	usoara	6.7	teleschi	700
TOTAL UAT Căvnic	7	6140			30.3		
DESEȘTI	Poiana Soarelui	350	18	ușoara	1.5	teleschi	450
DESEȘTI	Brazi	250	22	medie	0.5	teleschi	450
DESEȘTI	Cora	743	13	usoara	2.96	teleschi	700
TOTAL UAT Desești	3	1343			4.96		
TOTAL	22	19012 ap. 19 km			85.46 ap.85.5 ha		

Sursa: <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

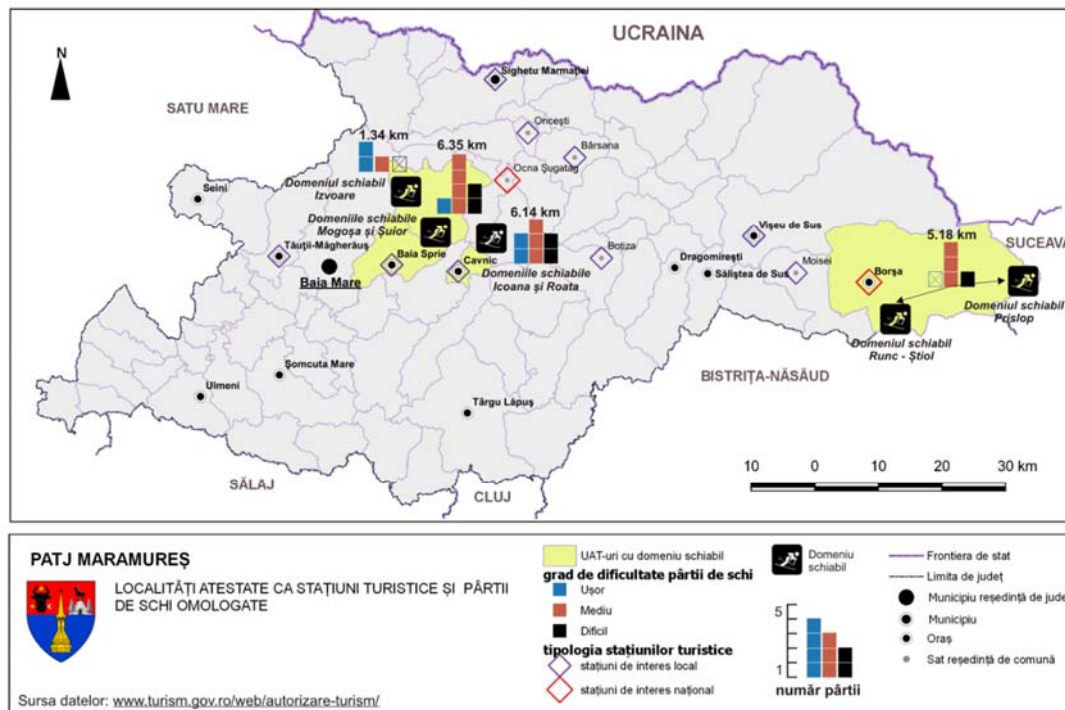


Figura 5. Localități atestate ca stațiuni turistice și părți de schi omologate (2022)

4.2.2. Infrastructura turistică a domeniului montan

Infrastructura turistică din domeniul montan cuprinde un număr de 44 trasee marcate omologate, însumând peste 800 km, în special în zona Munților Rodnei, Maramureșului, Gutâi și Igriș, de dificultate medie și cu durată între 2-4 ore, dar există și 15 trasee dificile cu durată mai mare de 7 ore. Sunt amenajate 118 trasee de escaladă și alpinism, în zona Munților Gutâi-Igriș (4 domenii cu 115 trasee) și a Munților Rodnei (3 domenii și 3 trasee de iarnă). Pentru rafting există sectoare practicabile de-a lungul Lăpușului, în zona defileului, pe Vaser și pe Repedea.

Tabelul 5. Trasee montane omologate

Denumire traseu	amplasare	marcaj	durată traseu	grad de dificultate	sezonalitate
Baia Mare - Culmea Morgău - Șaua Trei Stejari - Vf. Pleștioara	Munții Igriș	cruce albastră	4 - 4 ½ h	mediu	tot timpul anului
Baia Mare - Piatra Virgină - Vf. Pleștioara	Munții Igriș	triunghi albastru	3 - 4 h	mediu	tot timpul anului
Baia Mare - Valea Usturoi - Vf. Pleștioara	Munții Igriș	cruce roșie	2 ½ - 3 h	mediu	tot timpul anului
Baia Mare (Parcul Municipal) - Dealul Florilor - Vf. Pleștioara	Munții Igriș	cruce galbenă	3 - 3 ½ h	mediu	tot timpul anului
Baia Mare (Parcul Municipal) - Dealul Florilor - Piatra Șoimului	Munții Igriș	bandă albastră	2 ½ - 3 h	mediu	tot timpul anului
Baia Mare (Parcul Municipal) - Str. Minerilor - Valea Vicleanul Mare - Lacul Bodi - Piatra Șoimului	Munții Igriș	triunghi roșu	3 - 4 h	mediu	tot timpul anului
Baraj Firiza - Valea Romană - Șaua Dia - Vf. Pleștioara	Munții Igriș	triunghi albastru	2 - 2 ½ h	mediu	tot timpul anului
Baraj - Tăul Ticerii - Șaua Dia - Brigada Silvică Usturoi	Munții Igriș	punct albastru	2 - 2 ½ h	mediu	tot timpul anului

Blidari -Valea Crivei - Poiana Soci	Munții Igriș	triunghi roșu	2 ½ - 3 h	mediu	tot timpul anului
Baraj Firiza - Canal de Apă -Valea Vicleanul Mare	Munții Igriș	punct galben	3 ½ - 4 h	mic	tot timpul anului
Blidari - Piatra Bulzului	Munții Igriș	bandă albastră	1 ½ - 2 h	mediu	tot timpul anului
Cariera Limpedea - Groapa Chiuzbăi - Platoul Igrișului - Cantonul Silvic Izvoare	Munții Igriș	triunghi roșu	5 - 6 h	mediu	tot timpul anului
Groape - Borcutul Chiuzbăii - Vârful Igriș	Munții Igriș	punct albastru	2 ½ h	mediu	tot timpul anului
Baia Sprie - Valea Borcutului - Șaua Poca- Chiuzbaia - Groape	Munții Igriș	punct galben	3 - 4 h	mic	tot timpul anului
Baia Sprie (Flotație) - Lacul Bodi - Mogoșa - Complexul turistic Șuioar - Poiana Boului	Munții Gutâi	triunghi roșu	4 h	mediu	tot timpul anului
Baia Sprie - Lacul Albastru - Dealul Minei - Preluca - Șaua Iezuri	Munții Gutâi	punct roșu	6 ½ - 7 ½ h	mediu	tot timpul anului
Baia Sprie - Fostul Canton I - Poiana Șuioar Drumul Măriuții - Poiana Boului	Munții Gutâi	banda albastră	3 - 3 ½ h	mic	tot timpul anului
Mara - Valea Hopsia - Masa de Piatră - Rezervația Creasta Cocosului	Munții Gutâi	cruce albastră	4 - 5 ½ h	mediu	închis iarna
Breb - Tăul Morărenilor - Drumul Măriuței - Masa de Piatră - Rezervația Creasta Cocosului	Munții Gutâi	cruce roșie	3 - 4 h	mediu	tot timpul anului
Budești - La Borcut - Măgura Budeștiului -Tăul Chendroaiei - Rezervația Creasta Cocosului	Munții Gutâi	cruce galbenă	3 ½ - 4 ½ h	mediu	tot timpul anului
Mara - Valea Crivini - Cheile Tătarului - Poiana Brazilor - Tăul lui Dumitru	Munții Igriș	cruce roșie	7 - 9 h	mic	tot timpul anului
Vf. Rebra - Tarnița La Cruce - Șaua Galațului - Vf. Gărgălău	Munții Rodnei	bandă roșie	9 -11 h	mediu	vara
Spital Borșa -Valea Pietroasa - Stația meteo Iezer - Vf. Pietrosu -Vf. Rebra -Tarnița La Cruce - Vf. Cormaia	Munții Rodnei	bandă albastră	9 -10 h	mare	vara
Gura Negoescu - Valea Negoescu - Căldarea glaciară Puzdre - Șaua Galațului	Munții Rodnei	triunghi albastru	5 - 7 h	mediu, iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Complexul turistic Borșa - Gura Fântânii - Buza Dealului - Puzdre - Șaua Laptelui	Munții Rodnei	punct albastru	4 ½ - 5 ½ h	mediu, iarna grad foarte mare de dificultate	tot timpul anului până la Puzdrele/ închis iarna
Complexul turistic Borșa - Poiana Runcu Știolului - Șaua Știol - Șaua Gărgălău	Munții Rodnei	bandă albastră	4 - 5 h	mediu, iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Complexul turistic Borșa - Cascada Izv. Cailor - Șaua Știol - Pasul Prislop	Munții Rodnei	triunghi roșu	4 ½ - 5 h	mediu, iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Dealul Moiseiului- Mănăstirea Moisei -Izvorul Negru- Preluca sub Piatră	Munții Rodnei	cruce albastră	2 ½ h	mediu	tot timpul anului
Șesuri (Bistrița Aurie) -V. Fântânele - Cabana Fântâna Stanchii - Dl. Bucății - V. Tâșlei (Baia Borșa)	Munții Maramureșului	punct roșu	6 - 7 h	mediu	vara
Pasul Prislop - Cababana Fântâna Stanchii - Tarnița Bălăsinii - Măgura Cataramiei - Șaua Găliu	Munții Maramureșului	bandă roșie	7 - 8 h	mediu	vara
Baia Borșa - V.V. Secu - mina Gura Băii -refugiul Lucăceasca - Măcărâlu (V. Vaserului)	Munții Maramureșului	triunghi roșu	7 - 8 h	mediu	vara
Borșa Centru (Spitalul Borșa) - Releu - Custuri - Bobeica - Lacul Măgura - Mănăstirea Vinișoru - Gura Vinișorului	Munții Maramureșului	triunghi albastru	6 h	mediu	tot timpul anului
Refugiul montan Șuligu - Borcutul Șuligu	Munții Maramureșului	punct roșu	30 min	mic	tot timpul anului
Complex Făina - Borcutul Mihoaia	Munții Maramureșului	punct albastru	45 min	mic/ iarna grad mediu de dificultate	tot timpul anului
Stația CFF Bardău - Pietrosu Bardăului -Cabana Coșnea	Munții Maramureșului	bandă roșie	10 - 12 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Cabana Coșnea - Valea Paulic -Stănișoara - Vf.Mihăilecu - Lacul Vinderel	Munții Maramureșului	bandă roșie	5 - 6 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Localitatea Valea Vișeuului - Canton silvic Repedea	Munții Maramureșului	triunghi roșu	10 - 12 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului

Localitatea Repede - Pietricea - Lacul Vinderel	Munții Maramureșului	bandă albastră	4 - 5 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Localitatea Repede - Chicera - Lacul Vinderel	Munții Maramureșului	bandă albastră	4 - 5 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Loc.Repede - Poiana cu narcise Tomnatic Sehlean - Paltinu	Munții Maramureșului	bandă galbenă	6 - 7 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Bistra - Vf.Tocamea	Munții Maramureșului	punct galben	4 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Paltinu - Plai - Poiana cu narcise Tomnatec Sehleanu - Valea Tomnatec	Munții Maramureșului	punct albastru	5 - 6 h	mic/ iarna grad mediu de dificultate	tot timpul anului
Pasul Prislop - Vf.Cearcănu 1847m - Borșa	Munții Maramureșului	triunghi albastru	4 h	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului
Valea Vaserului - Stația Paltin - Punct belvedere Valea Vaserului	Munții Maramureșului	punct roșu	40 min	mediu/ iarna grad mare de dificultate	tot timpul anului

Sursa: <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>, cu adnotări

4.2.3. Infrastructura turistică balneară

Infrastructura turistică dedicată activităților balneare și a serviciilor de practică medicală complementară, din categoria wellness și spa se bazează pe resurse de apă minerală clorosodică și apă dulce. Există 2 stațiuni de interes național (Borșa și Ocna Șugatag) și 11 de interes local. Cuprinde următoarele tipuri de infrastructuri identificate în oferta structurilor de primire turistică: piscinele (interioare și exterioare) și facilitățile pentru wellness și spa.

Analiza statistică și cartografică pune în evidență dezvoltarea redusă și disproporționată a acestui tip de infrastructură pe cuprinsul județului Maramureș. Din punct de vedere statistic, în județ sunt doar 49 de unități care dețin infrastructură balneară de tipul piscinelor – 46 de unități – și facilități pentru wellness și spa – 27 de unități. În privința distribuției teritoriale, analiza cartografică relevă gruparea unităților administrativ-teritoriale în 3 clase principale, precum și fenomenul de clusterizare. Cele 3 clase sunt:

- localități cu structuri de primire turistică ce posedă doar facilități pentru wellness și spa. Este vorba despre comuna Leordina.
- localități cu structuri de primire turistică ce posedă doar piscine, fără facilități pentru wellness și spa. Acestea sunt Sighetu Marmăției, Borșa, Seini, Bârsana, Dumbrăvița, Săcel, Budești.
- localități cu structuri de primire turistică ce posedă atât facilități pentru wellness și spa cât și piscine. Acestea sunt Baia Mare, Baia Sprie, Cavnic, Tăuții Măgherauș, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Ocna Șugatag, Vișeu de Jos, Recea, Remetea Chioarului, Săcălășeni, Moisei, Petrova, Șişești, Călinești, Desești.

În privința fenomenului de clusterizare, acesta a fost identificat prin concentrarea elementelor de infrastructură în jurul unor poli de tipul stațiunilor și centrelor urbane. Astfel, se identifică cel puțin două categorii de clustere care, în anumite areale, se suprapun:

- Clusterul balneo-climateric concentrat în special în jurul resurselor turistice balneare naturale, cum sunt apele sărate de la Ocna Șugatag, dar și în zonele cu potențial climateric ridicat, confirmat prin atestarea unor localități ca stațiuni turistice.

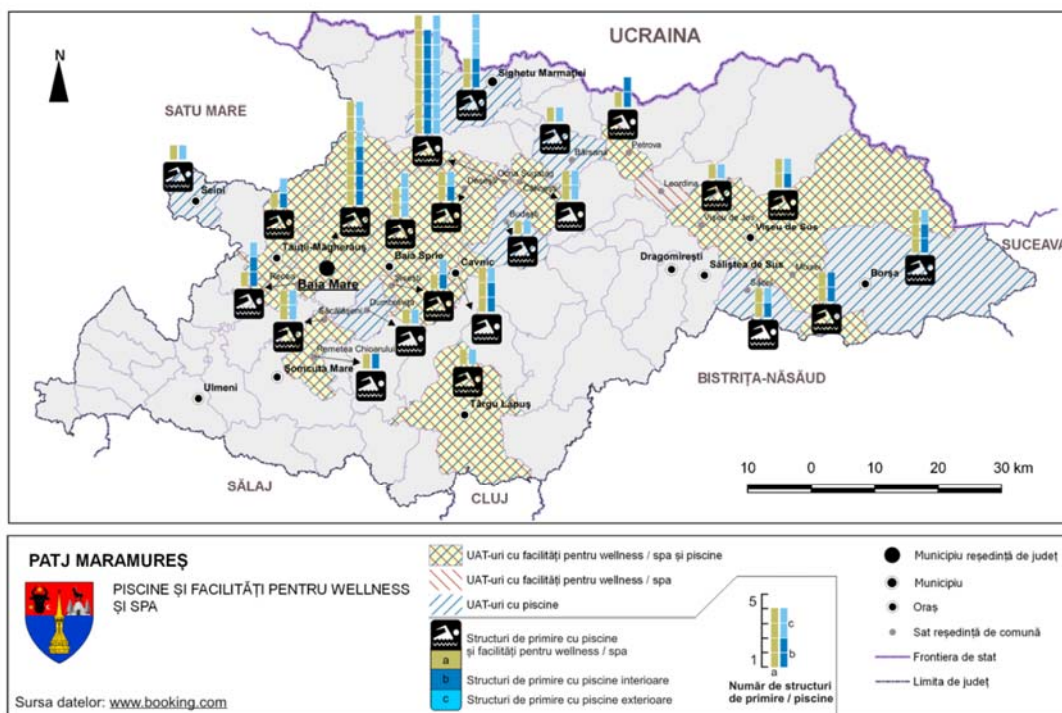


Figura 6. Piscine și facilități pentru wellness și SPA (2021)

Localitatea Ocna Șugatag din comuna omonimă reprezintă polul balnear cel mai important de pe cuprinsul județului, aspect confirmat atât prin statutul de stațiune balneo-climaterică de interes național, cât și prin numărul de structuri de primire turistică cu infrastructură de profil. În localitate sunt 8 unități care pun la dispoziția turiștilor, în total, 15 piscine, atât interioare cât și exterioare, mai mult decât în orice altă localitate din județ. Dintre acestea, 5 unități posedă și facilități pentru wellness și spa.

În vecinătatea comunei Ocna Șugatag, respectiv în comunele Bârsana, Budești, Călinești și Desești, există cel mult câte două structuri de primire de tip pensiune turistică care posedă și piscine. Prezența acestor unități în localități cu concentrare ridicată a elementelor cu specific rural, în care se remarcă dezvoltarea turismului rural, reprezintă, pe lângă eclectismul asociat, exemple de adaptare la pretențiile tot mai ridicate din partea turiștilor în privința confortului.

- Clusterul urban cuprinde principalele centre urbane din județ și, în unele situații, zonele din aria de polarizare a acestora.

După cum era de așteptat, o concentrare ridicată a infrastructurii de profil se găsește în municipiul Baia Mare, principalul pol urban al județului, dar cu un număr de 7 unități, respectiv 7 piscine în total. Aria de polarizare a municipiului Baia Mare cuprinde atât orașele – Baia Sprie, Tăuții Măgherauș, Cavnic, cât și comunele Recea, Șișești, Dumbrăvița, cu până la 3 unități de primire care posedă și piscine. Un alt areal din această categorie se găsește în estul județului, în jurul polilor urbani Borșa și Vișeu de Sus. Împreună cu localitățile din aria de polarizare a acestora – localitățile Moisei, Săcel, Vișeu de Jos, Leordina sau din zona de interferență cu aria de polarizare Sighetu Marmăției – localitatea Petrova – concentrează un număr de 11 structuri de primire cu un număr total de 12 piscine interioare și exterioare.

O situație aparte este reprezentată de localitățile urbane Sighetu Marmăției, Seini și Târgu Lăpuș, cu caracter de enclavă.

4.3. Infrastructura de informare turistică, semnalizare turistică și semnalizare rutieră

Infrastructura de informare turistică, semnalizare turistică și semnalizare rutieră este specifică fiecărui proiect de amenajare derulat de-a lungul timpului. Conceptele de semnalizare care reflectă specificul regional sunt utilizate la intrarea în unele localități, sub formă de porți de lemn în mărime naturală sau miniaturale. Majoritatea sistemelor se bazează pe tipologia semnalizării rutiere. În județ există un număr de 45 centre de informare turistică, din care 7 sunt centre naționale de promovare și informare turistică acreditate (Sighetu Marmăției, Borșa, Cavnic, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Seini și Săliștea de Sus).

5. Organizarea fluxurilor turistice

5.1. Circulația turistică

Fluxurile turistice sunt descrise de indicatorii statistici de bază: numărul de turiști (sosirile) și numărul de nopți petrecute în structurile de primire (înnoptările). Datele sunt colectate de INS de la structurile de primire care au mai mult de 5 locuri-pat capacitate instalată. Modul de colectare a datelor este în conformitate cu practicile statistice europene, dar se pot observa o serie de incongruențe cu baza de date a ministerului de resort ceea ce face ca datele să fie orientative.

5.1.1. Sosirile

Evoluția numărului de turiști (sosirile în structurile de primire) la nivel de județ a avut un trend ascendent, cu valori triplate până în anul 2019, urmat de scăderea din perioada stării de urgență/alertă pandemică. În anul 2021 a fost reluată creșterea pe fondul reorientării spre piețe interne mai puțin complicate și mai sigure epidemiologic, ajungând la 216514 turiști (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>). Valorile sosirilor în comparație cu alte județe din regiunea de dezvoltare NV sau din alte județe cu profil turistic similar au o curbă evolutivă similară. Din totalul de 1.264.591 sosiri înregistrate de regiunea de dezvoltare NV, județul Maramureș deține o pondere de 17%, după Cluj și Bihor care dețin peste 400.000 de sosiri.

Sosirile turiștilor străini au înregistrat un maxim în anul 2017, dar scăderea s-a accentuat în perioada 2019-2020 pe fond pandemic. Valoarea pentru anul 2021 a fost de 9.538 sosiri (sub nivelul anului 2010). Raportul dintre turiștii români și străini s-a depreciat constant din anul 2010 (19.151 turiști străini, 20% din total) până în anul 2019 (36.217 turiști străini, 13% din total) chiar dacă cifra absolută s-a dublat. Anul 2021 (4%) a înregistrat o valoare mult sub cea din 2010. Raportul numărului de sosiri pe medii urban/rural s-a stabilizat în jurul valorii de 3:1 (25% dintre sosiri au fost înregistrate în rural). Cifrele sunt explicate doar parțial de sistemul de colectare a datelor statistice (Tabelul 6).

Tabelul 6. Numărul total de turiști pe medii, la nivel de județ (sosiri)

Sosiri	2010 [nr.]	2019 [nr.]	2020 [nr.]	2021 [nr.]
Total	92500	276064	133036	216514
Urban	78642	210369	101424	162324
Rural	13858	65695	31612	54190

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Repartiția sosirilor la nivel de UAT-uri are câteva caracteristici contrastante:

- Oficial, există fluxuri turistice înregistrate doar la nivelul a 50 de UAT-uri din județul Maramureș, în toate orașele și în 38 de comune (Figura 7).
- Cele mai mari valori au fost înregistrate pentru Baia Mare (87759), Vișeu de Sus (24548) și Borșa (20.204).
- Scăderi semnificative ale fluxurilor s-au înregistrat în Sighetu Marmăției, Cavnic și Târgu Lăpuș, restul orașelor având valori apropiate în 2021 comparativ cu 2019.
- La nivel de rural, tendința de scădere a sosirilor în perioada post-pandemică este mai vizibilă în comunele cu număr mare de sosiri. Diferențe mari (între 5.000 și 1.000 de turiști) în 2021 comparativ cu anul 2019 s-au înregistrat în: Ocna Sugatag, Recea și Rona de Sus. Diferențe semnificative (peste 300 de turiști) sunt observabile în 13 comune (Vadu Izei, Oncești, Botiza, Bârsana, Săcel, Coltău, Satulung, Săcălășeni, Șișești etc.).
- Creșteri ale fluxurilor au fost înregistrate în 7 comune: Desești, Budești, Copalnic-Mănăștur, Ieud, Strâmtura și Băiuț. Restul comunelor au înregistrat fluxuri similare cu cele din anii anteriori.

Tabelul 7. Evoluția numărului total de turiști, la nivel de UAT urban

Sosiri	2010 [nr.]	2019 [nr.]	2021 [nr.]
Baia Mare	55467	109651	87759
Vișeu de Sus	4197	27311	24548
Borșa	4400	21899	20204
Sighetu Marmăției	7379	29812	16899
Baia Sprie	4424	8266	6885
Cavnic	1393	9379	2883
Somcuta Mare	829	1726	1559
Ulmeni	198	N/A	N/A
Târgu Lăpuș	237	897	500
Săliște de Sus	39	731	492
Seini	N/A	421	330
Tăuții-Măgherauș	79	276	265

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Tabelul 8. Evoluția numărului total de turiști, la nivel de UAT rural

Sosiri	2010 [nr.]	2019 [nr.]	2021 [nr.]
--------	---------------	---------------	---------------

Ocna Sugatag	6617	11853	9175
Recea	1716	10341	5566
Moisei	243	5560	5153
Vadu Izei	923	5368	4518
Desesti	232	1034	3438
Sisesti	100	3760	2910
Petrova	N/A	2521	2510
Sapanta	71	2284	2287
Sarasau	67	2409	2242
Oncesti	180	1976	1399
Budesti	76	1198	1323
Copalnic-Manastur	19	197	1272
Poienile Izei	291	1423	1135
Botiza	357	1334	902
Barsana	928	1466	890
Ieud	44	637	814
Ruscova	N/A	756	741
Giulesti	N/A	702	717
Sacel	45	1171	681
Stramtura	158	523	661
Coltau	270	1222	631
Viseu De Jos	29	605	619
Rona De Sus	N/A	1604	607
Satulung	N/A	1061	570
Dumbravita	119	540	565
Sieu	10	749	535
Suciu De Sus	2	588	431
Sacalasseni	1130	1043	426
Calinesti	N/A	549	272
Valea Chioarului	122	480	272
Baiut	N/A	77	270
Cernesti	N/A	N/A	160
Bogdan Voda	50	181	151
Bistra	N/A	N/A	139
Asuaju De Sus	N/A	N/A	96
Miresu Mare	N/A	106	88
Grosii Tiblesului	N/A	N/A	18
Rozavlea	N/A	N/A	6

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

5.1.2. Înnopțările

Valoarea totală a înnopțărilor în județul Maramureș a fost de **39.1973** în anul 2021 (conform <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>). Curba înnopțărilor urmează curba sosirilor, cu scăderea din anul 2020 și revenirea la valori similare cu cele ale anilor 2017-2018, mai scăzute decât înainte de pandemie. Astfel, valorile înnopțărilor au crescut în medie cu 100% în intervalul

2010-2021. Creșteri semnificative s-au înregistrat la nivelul pensiunilor turistice și agroturistice (cu 400%), a cabanelor turistice (500%), a hotelurilor (100%). În anul 2021 au înregistrat valori mult mai mici decât cele din 2019 hostelurile, motelurile, campingurile, vilele turistice și taberele.

Înnoptările pe UAT-uri au câteva caracteristici de ansamblu:

- Numărul înnoptărilor pe mediul urban reprezintă 73% din numărul total de înnoptări din județ, în anul 2021, conform unei curbe paralele cu curba sosirilor din urban.
- În perioada 2019-2021 s-a înregistrat o scădere a numărului de înnoptări din urban cu 92.844, cele mai intense scăderi fiind în Baia Mare, Sighetu Marmăției și Cavnic (Figura 7).
- În perioada 2019-2021 s-a înregistrat o scădere a numărului de înnoptări din rural cu 33.865, cele mai intense scăderi fiind în: Recea, Ocna Șugatag, Vadu Izei, Rona de Sus, Șișești (9700-2.000 de înnoptări). Scăderi mai mari de 1.000 de înnoptări s-au înregistrat și în: Petrova, Sarasău, Oncești, Poienile Izei, Bârsana, Coltău și Săcălășeni. Au înregistrat creșteri 8 comune, din care cele mai semnificative sunt Desești, Copalnic-Mănăstur, Ieud și Băiuț (Tabelul 8).

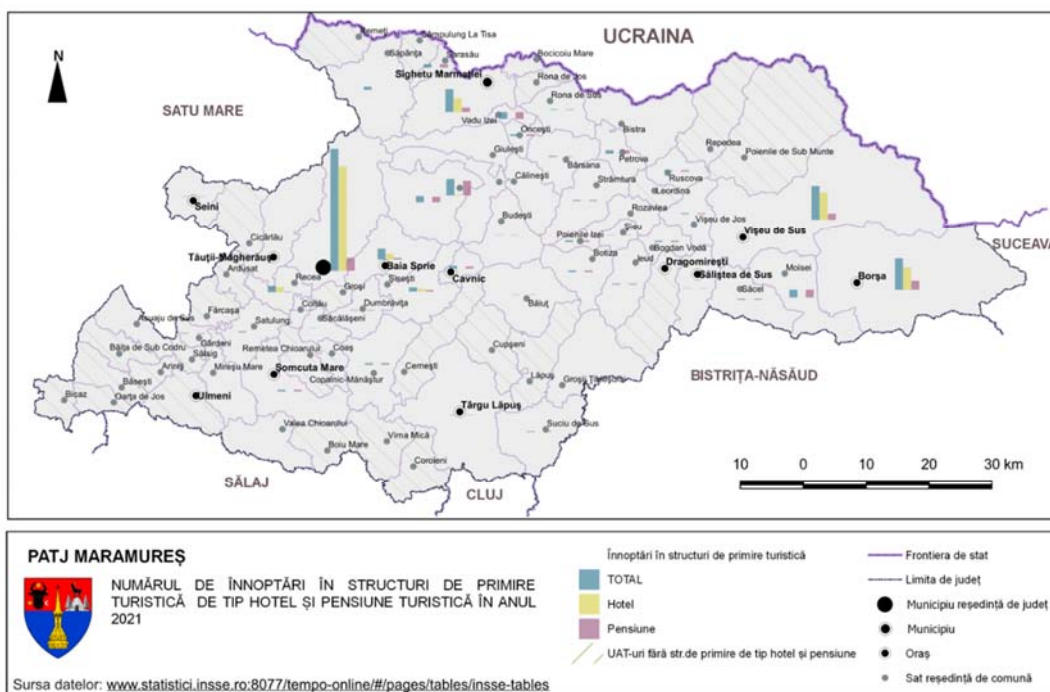


Figura 7. Numărul de înnoptări în structuri de primire turistică de tip hotel și pensiune turistică (2021)

Tabelul 9. Evoluția numărului total de înnoptări pe mediul urban, la nivel de județ

	2010 [nr.]	2019 [nr.]	2020 [nr.]	2021 [nr.]	Diferențe 2019-2021 [nr.]
Baia Mare	121565	196289	100444	153071	43218
Vișeu de Sus	6126	47503	22549	42681	4822
Borsa	6637	42374	26037	39379	2995
Sighetu Marmăției	9561	49387	21946	28837	20550
Baia Sprie	9429	18766	8593	13916	4850
Cavnic	3261	15483	3535	3799	11684

Șomcuta Mare	901	4382	1885	2334	2048
Târgu Lăpuș	747	2448	612	851	1597
Săliște de Sus	39	1227	315	615	612
Seini	N/A	894	667	535	359
Tăuții-Măgherauș	202	526	309	417	109
Total diferențe					92844

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Tabelul 10. Evoluția numărului total de înnoptări pe mediul rural, la nivel de județ

	2010 [nr.]	2019 [nr.]	2020 [nr.]	2021 [nr.]	Diferențe 2019-2021 [nr.]
Ocna Sugatag	28464	29099	12562	20348	8751
Moisei	762	9871	5370	9822	49
Vadu Izei	1675	12692	4973	8734	3958
Recea	2132	17808	6273	7934	9874
Desesti	844	2268	3499	7864	-5596
Sisesti	106	7547	4331	5470	2077
Petrova	N/A	6467	2859	4663	1804
Sarasau	91	5881	4391	4399	1482
Sapanta	172	4236	1460	4002	234
Budești	132	3271	1897	2553	718
Copalnic-Manastur	43	387	153	2519	-2132
Oncești	601	3889	1278	2246	1643
Poienile Izei	848	3231	1960	2181	1050
Botiza	653	2799	908	1843	956
Ruscova	N/A	1638	1097	1832	-194
Barsana	1623	2956	511	1688	1268
Ieud	84	1299	839	1675	-376
Sacel	95	2486	942	1566	920
Stramtura	1102	1251	1018	1368	-117
Satulung	N/A	1989	1141	1355	634
Vișeu de Jos	52	1073	73	1316	-243
Giulești	N/A	1488	522	1234	254
Rona de Sus	N/A	3876	1826	1137	2739
Dumbravita	312	1095	282	1127	-32
Coltau	576	2297	593	1013	1284
Suciu de Sus	2	1614	695	954	660
Sieu	30	1545	487	841	704
Baiut	N/A	193	121	759	-566
Calinesti	N/A	1120	1504	713	407
Sacalasseni	1167	1896	687	711	1185
Valea Chioarului	135	836	233	366	470
Cernesti	N/A	N/A	N/A	350	N/A
Bogdan Voda	87	332	174	283	49
Bistra	N/A	N/A	N/A	218	N/A
Miresu Mare	N/A	280	100	210	70

Asuaju de Sus	N/A	N/A	N/A	209	N/A
Grosii Tiblesului	N/A	N/A	10	24	N/A
Rozavlea	N/A	N/A	N/A	11	N/A

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Tabelul 11. Evoluția numărului total de înnoptări pe tipuri de structuri de primire turistică, la nivel de județ

	2010 [nr.]	2019 [nr.]	2020 [nr.]	2021 [nr.]
Hoteluri	115384	289059	154858	230176
Hosteluri	7777	13667	3364	5250
Hoteluri apartament	5	N/A	1496	N/A
Moteluri	3973	11060	5159	6226
Vile turistice	2859	3479	634	1109
Cabane turistice	1014	6260	3269	5588
Campinguri	N/A	2298	700	796
Casute turistice	N/A	1496	830	1778
Tabere de elevi și prescolari	36147	N/A	N/A	N/A
Pensiuni turistice	19152	67827	26511	39776
Pensiuni agroturistice	14382	123550	54920	101274
Total	200693	518696	251741	391973

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

5.1.3. Sezonalitatea turistică se evaluează după repartitia pe luni a numărului de înnoptări.

Analizând valorile multianuale ale circulației turistice, la nivelul județului, sezonul de vârf se formează în lunile iunie-septembrie, cu o maximă evidentă în luna august, indiferent de situația pandemică. Pentru hoteluri, curba este mai aplatizată, dar cu aceleași luni de vârf. Pentru pensiuni sezonalitya este mai accentuată, maximele sunt între iunie - octombrie și se formează un al doilea vârf în luna decembrie, iar minima în martie. De asemenea, situațiile de minimă din anul 2020 și 2021 se datorează restricțiilor din pandemie, fapt pentru care analiza a luat ca referință anul 2019 (Figura 8).

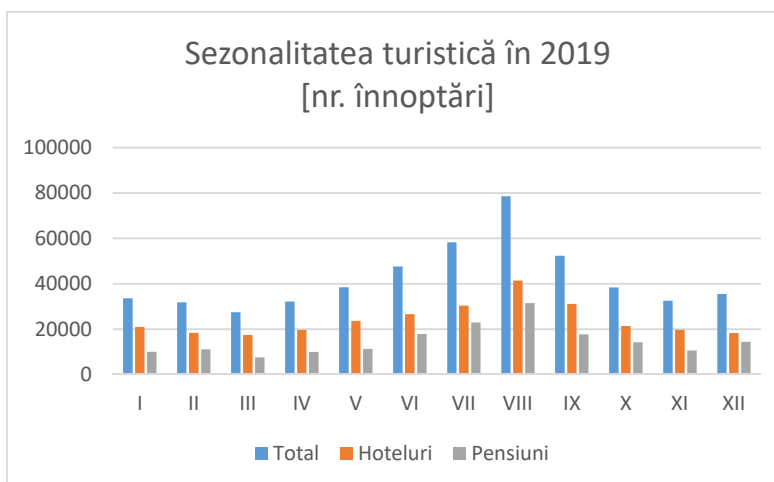


Figura 8. Sezonalitatea turistică evaluată pe baza înnoptărilor din anul 2019

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

5.1.4. Durata medie a sejurului în structurile de primire cu funcțiuni de cazare

Durata medie a sejurului turiștilor în județul Maramureș, calculată ca raport între numărul de înnoptări și cel al sosirilor, a fost de 1.81 zile în anul 2021 (Tabelul 11), în scădere. Defalcăt pe medii, valori mai mici se înregistrează în urban (1.62 zile). Stațiunile turistice au valori în apropierea mediei, dar în scădere. Cele mai afectate de scăderea duratei medii a sejurului sunt: Ocna Șugatag (2), Cavnic (1), Oncești (2), Moisei (1) și Tăuții-Măgherauș (2), descriind trecerea de la turismul de sejur la cel de week-end sau la cel itinerant. Există și cazuri în care durata medie a sejurului a crescut. De asemenea, se remarcă o scădere accentuată și în localitățile din imediata apropiere a orașelor.

Tabelul 12. Durata medie a sejurului în județul Maramureș, pe tipuri de medii și stațiuni turistice

	2010 [zile]	2019 [zile]	2021 [zile]
TOTAL	2.17	1.88	1.81
Urban	1.79	1.98	1.62
Rural	2.31	2.08	1.97
Stațiuni turistice	2.33	1.95	1.82

Sursa: date derivate din <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

5.2. Agențiile de turism

Dacă serviciile turistice pot fi vândute turiștilor și direct de către prestatorii de servicii turistice, produsele turistice sau pachetele de servicii turistice intră în sfera de activitate a agențiilor de turism. Piața în care operează agențiile de turism, ca loc de întâlnire între cerere și ofertă, poate fi identificată atât în mediul fizic (sediul agențiilor de turism, târguri de turism), cât și în mediul online, însă oferta acestora trebuie să fie prezentă în mod obligatoriu și online.

Pornind de la modul în care produsele și serviciile turistice din spațiul județului Maramureș sunt expuse online de către agențiile de turism autohtone, s-a realizat o analiză axată strict pe website-uri și în unele cazuri (acolo unde nu funcționează site-ul) și prin ceea ce expun acestea pe rețelele de socializare.

Ca distribuție spațială (localizare) și tipologie (tip de licență), situația se reflectă în Tabelul 13.

Tabelul 13. Județul Maramureș. Agenții de turism (08.04.2022)

Localitate	Mediu		tip			
	urban	rural	Organizatoare	Organizatoare online	Intermediară	Intermediară online
Baia Mare	34	-	22	2	8	2
Sighetu Marmăției	7	-	5	-	1	1

Vișeu de Sus	3	-	1	-	2	-
Borșa	1	-	1	-	-	-
Ocna Șugatag	-	1	-	-	-	1
Total	45	1	29	2	11	4

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului: <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

Analiza situației existente

Ca licențiere, agențiile de turism acoperă toate tipurile prevăzute în legislație. Sub aspectul distribuției spațiale în județ, cea mai mare concentrare se află în municipiul Baia Mare (34 agenții; 74 %), deoarece este reședință de județ, iar vânzările acestora se bazează în totalitate pe destinații externe, litoral românesc sau câteva circuite prin România. În municipiul Sighetu Marmăției sunt licențiate 7 agenții, 3 sunt filiale ale unor agenții mari din România, utilizate doar pentru vânzări în afara Maramureșului. În Vișeu de Sus, din 3 agenții doar una pare să funcționeze, iar oferta este de outgoing. Borșa dispune de o agenție care încearcă să vândă Maramureș, fiind probabil într-o fază de început. Cea mai complexă ofertă apare la o agenție de turism din Ocna Șugatag, componentă a unei asociații din Baia Mare, însă apare ca intermediară online, deci nu poate crea produse turistice proprii (Figura 9).

Promovarea Maramureșului

Deoarece produsele și serviciile turistice din oferta unei agenții de turism se sprijină pe imaginea destinației turistice, a fost analizat și modul în care agențiile de turism promovează destinația Maramureș. Din totalul de 46 de agenți de turism, 43 nu promovează în nici un fel Maramureșul, două într-un mod simplist, iar una destul de bine, fiind axată pe zona Mara-Gutâi.

Produse turistice

Analiza ofertei turistice de pe website-urile agențiilor de turism a avut ca scop inițial identificarea produselor turistice care conțin creativitate, inovație, provocări, produc experiențe turistilor. În urma analizei ofertelor turistice situația se prezintă cu totul altfel.

Rezervări în structuri turistice cu funcție de cazare

Din cele 46 agenții de turism, doar 12 oferă posibilitatea rezervărilor în structuri de cazare, în cele mai multe cazuri într-un număr foarte restrâns de locații, de regulă cele care oferă servicii de calitate și dispun de un management profesionist.

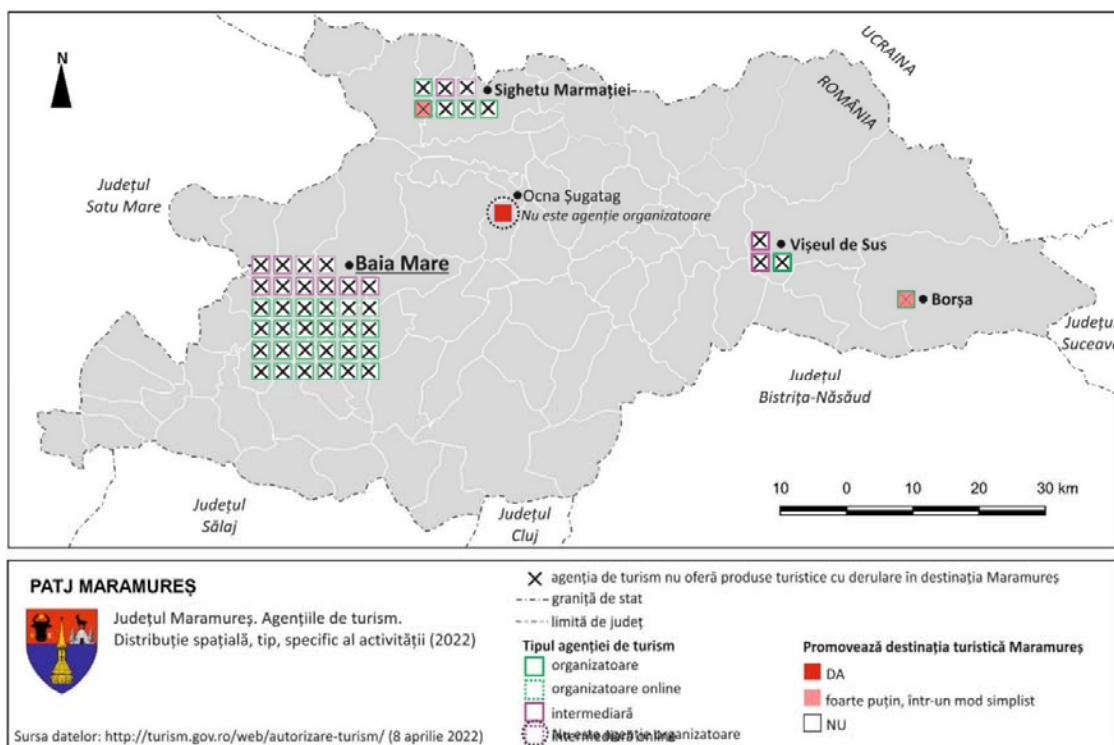


Figura 9. Județul Maramureș. Agențiile de turism: Distribuție spațială, tip, specific al activității (2022)

6. Tipuri și forme de turism practicate în județul Maramureș

Tipurile și formele de turism în județul Maramureș sunt influențate de potențialul turistic deținut și de preocupările sectorului antreprenorial autohton sau de cel cu interes în acest teritoriu. Analiza poate porni fie de la potențialul existent, urmărindu-se gradul de valorificare până în prezent, fie prin prisma circulației turistice din ultimii ani, creionându-se astfel principalele elemente de interes pentru turiști și, în consecință, cele mai solicitate tipuri și forme de turism practicate deja.

Turismul rural și agroturismul

Turismul rural este asociat în mod direct cu localitățile care se încadrează mediului rural, însă la nivel conceptual este o formă de turism pretabilă comunităților rurale care prin intermediul elementelor tradiționale conservate pot să ofere produse și servicii turistice specifice. Județul Maramureș corespunde teritorial perimetrului a două importante regiuni istorice ale României, este vorba de Maramureș și Transilvania. În prezent, turismul rural se sprijină pe următoarele tipuri de structuri turistice cu funcție de cazare și alimentație: pensiuni, camere de închiriat și apartamente de închiriat. Peisajul umanizat (gospodării, case, biserici, antropoterasse, culturi agricole, animale domestice), locuitorii (comportament, port popular, limbaj), activitățile umane tradiționale (cioplit în lemn, cusut, țesut etc.) și serviciile turistice oferite sunt cele 4 elemente care concură la formarea unei imagini de destinație de turism rural. Satele

din cele 4 „țări” (Țara Chioarului, Țara Lăpușului, Țara Codrului și Țara Maramureșului) sunt cele care dispun de atractivitate, infrastructură (cazare, masă), servicii turistice și flux de turiști.

Turismul montan

Termenul de turism montan este asociat în mod clar existenței munților, însă poate fi abordat în moduri foarte diferite:

- a. Turism practicat în spațiul montan;
- b. Turism montan propriu-zis;
- c. Turism practicat în spațiul rural depresionar, beneficiind ca fundal de un peisaj montan, ceea ce îi sporește atractivitatea turistică (satele din depresiunile situate la baza munților).

Județul Maramureș dispune de un consistent spațiu montan pretabil turismului, reprezentat de munții Rodnei ca brand național și internațional prin altitudine, masivitate, relief și localizare; Munții Maramureșului ca localizare periferică, suprafață ridicată și sălbăcie; Munții Țibleșului prin aspect, relief și punctele de belvedere oferite; Munții Văratecului/Lăpușului prin varietatea atracțiilor în vecinătatea satelor; Munții Gutâi prin aspectul și geneza inedite, dublate de o accesibilitate foarte ridicată; Munții Igniș prin relieful vulcanic variat, abordabil din orice direcție datorită inelului rutier ce-l încadrează.

Intercalarea dintre spațiile montane, rurale și urbane dau farmecul Maramureșului, prin sporirea atractivității și diversificarea ofertei turistice.

Turismul urban

Doar două orașe din județul Maramureș se încadrează, doar parțial, în ceea ce presupune turismul urban în adevăratul sens al termenului, fiind vorba de municipiile Baia Mare și Sighetu Marmăției. Pentru a exista turism urban trebuie să existe motivații turistice sau pseudoturistice care să transforme orașul respectiv în destinație turistică de sine stătătoare. În cazul Maramureșului se poate vorbi mai mult de un pseudoturism urban, legat de business, competiții sportive, activități culturale și administrative. Un oraș dispune de turism urban atunci când există turiști care își propun să petreacă un interval de timp în acel oraș, consumând servicii turistice locale (cazare, masa, bilete de intrare la evenimente).

În prezent, cele două orașe dispun de centre vechi pretabile turismului urban, însă trebuie să genereze motivație turistică proprie și să-și îmbogățească oferta de servicii. Deocamdată, acestea sunt doar poli sau hub-uri pentru teritoriul pe care îl polarizează prin poziția geografică sau sub aspect administrativ, funcțional, cultural sau chiar mental.

Turismul itinerant auto

Turiștii sau grupurile de turiști se deplasează cu autocarul sau autoturismul pe itinerarii care ating principalele atracții turistice de pe drumurile principale. De regulă, această formă de turism este cea mai accesibilă și ușor de organizat, având doar 3 piloni:

- **Imaginea de ansamblu a brandului de destinație Maramureș.** În cele mai multe cazuri, circuitele turistice mari includ Maramureșul alături de Transilvania și Bucovina, valorizând oferta turistică a tour-operatorului.

- **Principalele atracții turistice ale Maramureșului, doar cele din categoria brandurilor internaționale și naționale, mai ales siturile UNESCO**, astfel: Cimitirul „Vesel” din Săpânța, Muzeul *Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței*, Muzeul *Ellie Wiesel* și Muzeul satului din Sighetu Marmăției, bisericile vechi din lemn UNESCO (Rogoz, Șurdești, Plopiș, Desești, Budești, Bârsana, Ieud-Deal, Poienile Izei), Mănăstirile Bârsana, Rohia și Săpânța, Mocănița de pe Râul Vaser, Muzeul de mineralogie din Baia Mare.
- **Structuri de primire turistice cu funcții de cazare și alimentație situate pe axele principale, în special cele cu capacități mai mari.**

În cele mai multe cazuri se alocă Maramureșului una, maximum două zile, urmărind câteva rute standard, parcurgând următoarele tronsoane de drum:

- Pasul Huta – Sighetu Marmăției – Vadu-Izei – Săcel – Moisei – Borșa -Pasul Prislop (DN 19, DN 18; DJ 186; 17C)
- Sighetu Marmăției – Vișeu de Sus – Moisei (DN 18)
- Pasul Mesteacăn – Șomcuta Mare – Baia Mare – Seini (1C sau E 58)
- Baia Mare – Baia Sprie – Mara – Ferești - Vadu Izei (DN19)
- Baia Sprie – Cavnic - Ocna-Șugatag – Ferești (DJ 184; 109F)

Turismul balnear

Comparativ cu perioadele anterioare evenimentelor din anul 1989 din România, turismul balnear din județul Maramureș se află în regres, deoarece au dispărut sau dispun de o infrastructură degradată majoritatea băilor tradiționale de tip Feredea, locații bazate pe ape minerale cu efecte terapeutice. De asemenea, atractivitatea Băilor Coștiui s-a diminuat până aproape la dispariție. Apele minerale bogate și variate sunt valorificate doar parțial, în forme destul de arhaice, excepție fiind doar Stațiunea Ocna Șugatag, favorizată de poziția geografică între văile râurilor Mara și Cosău, foarte aproape de șoseaua dintre Baia Mare și Sighetu Marmăției.

Turismul pentru sporturi de iarnă

Potențialul natural și cel amenajat permite practicarea unui turism pentru sporturi de iarnă pe următoarele direcții:

- Schi alpin pentru agrement pe domeniile schiabile de la Cavnic, Mogoșa, Șuioara, Izvoare (în curs de amenajare și reabilitare), Borșa, cu potențial ridicat pentru extindere, dar mai ales pentru domenii schiabile noi de mari proporții;
- Schi fond sau schi tură pe platoul vulcanic Igniș și pe piemonturi (Mara-Săpânța, Gutâi, Văratec, Botiza, Borșa-Moisei);
- Alpinism și cățărări pe pereți de gheață (Cascada Strungii)

Turismul pentru sporturi nautice

Cu mici excepții, în județul Maramureș sporturile nautice nu se sprijină pe o tradiție în acest sens, dar există preocupări incipiente care pot fi dezvoltate pe cel puțin două direcții:

- Sporturi nautice pe lacuri;

- Sporturi nautice pe râurile cu debite pretabile (rafting, canyoning).

Singura suprafață lacustră utilizată deja pentru sporturi nautice este Lacul Firiza, unde funcționează Clubul Simared Baia Mare: caiac, SUP, hidrobicicletă.

Mai intră în calcul pentru posibile amenajări Lacul Teplița din lunca râului Tisa (cu bărci și hidro biciclete în trecut), două lacuri rezultate prin extragerea materialelor de balastieră în raza Satului Tisa (500 x 100 m; 350 x 250 m), 3 lacuri cu diametre de cca. 200m în raza satului Sarasău. În lunca Râului Someș a fost creat un lac la Mireșu Mare (200 x 200m), unul la Gârdani (300 x 70 m), două la Fărcașa (350 x 100 m; 300 x 70 m), altele în curs de extindere.

În viitorul apropiat, sporturile nautice vor putea fi dezvoltate și pe acumularea de pe Râul Runc, afluent de dreapta al Râului Mara, în perimetrul Comunei Desești.

Pentru activitatea de rafting și canyoning, cel puțin în sezonul cu debite mai mari, se pretează sectoare din următoarele râuri: Tisa, Someș, Lăpuș, Vișeu, Vaser, Iza.

Turismul de evenimente

Turismul de eveniment contribuie și acesta la suplimentarea numărului de turiști în județul Maramureș. Se conturează două mari categorii de evenimente:

- Evenimente create în scop turistic pentru a crește numărul de turiști în destinație;
- Evenimente create în alt scop, dar care prin locație și semnificație atrag turiști sau pseudoturiști; Evenimentele de mari dimensiuni care atrag turiști în județul Maramureș sunt:
 - *Festivalul de Datini și Obiceiuri de iarnă* din Sighetu Marmăției (27 decembrie);
 - *Festivalul Castanelor* din Baia Mare;
 - *Festivalul Hora de la Prislop*;
 - *Festivalul Paști* în Maramureș în Muzeul satului din Sighetu Marmăției;
 - *Raliul* din Munții Gutâi;
 - Evenimentele evreiești din Sighetu Marmăției, cu participare aproape exclusiv din străinătate (câteva sute de turiști).

Cea de-a doua categorie are legătură direct cu existența infrastructurii pentru conferințe și simpozioane (săli de conferințe, spații speciale pentru evenimente, spații de cazare și alimentație) și cu dinamismul profesioniștilor din domeniile implicate. Din acest punct de vedere, situația este ceva mai bună doar în Baia Mare și, parțial, în Sighetu Marmăției.

În viziunea antreprenorului maramureșean, ideea de a deține săli de nunți este încă mai importantă decât deținerea unei locații pentru evenimente și conferințe cu participare din afara județului sau țării, însă ca infrastructură se poate spune că acestea sunt parțial pretabile și turismului de eveniment. Din acest punct de vedere, situația este mult mai bună, existând locații atât în orașe, cât și în mediul rural, unele cu capacități de până la 1.000 de locuri.

Turismul cultural

În județul Maramureș, turismul cultural se sprijină pe elementele de identitate regională din sfera sacralului, religiei, istoriei și etnografiei. Produsele turistice din categoria itinerarii și circuite turistice auto au ca țintă principală elementele de factură culturală, existând o suprapunere destul de importantă cu

turismul itinerant auto. Existența brandului de destinație Maramureș, cu o serie de atracții turistice din categoria brandurilor internaționale și naționale, generează acest tip de turism, antrenând în acest fel și celelalte categorii de turism cu caracter complementar.

Cicloturismul

Cele mai potrivite areale pentru practicarea cicloturismului sunt culoarele de vale ale râurilor principale, dealurile joase și piemonturile, platoul vulcanic Igriș și unele văi de acces spre interiorul munților. Sub aspectul peisajelor și parametrilor tehnici, Maramureșul se pretează pentru practicarea cicloturismului, însă există 3 mari disfuncții:

- Insecuritate ridicată pe căile rutiere din categoria drumurilor europene, naționale și județene;
- Traseele din afara șoselelor nu sunt deloc amenajate, fiind cel mult marcate;
- Insecuritate datorită frecvenței extrem de mari a câinilor care atacă turiștii, atât de la stâne, cât și din gospodăriile populației.

Există câteva marcaje turistice pe anumite itinerarii, însă nu se poate vorbi de o amenajare în adevăratul sens al termenului.

Turismul de camping

Această formă de turism corespunde foarte bine structurii potențialului turistic al județului Maramureș, dând posibilitatea unor investiții mici pe segmente de turiști care deja există. Nu este o formă de turism valorificată în corelare directă cu intensitatea fluxului de turiști pe văile Maramureșului.

III. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

7. Zonarea turistică a județului Maramureș

Între dispunerea spațială a resurselor turistice și gradul de valorificare turistică există anumite diferențe, evidențiindu-se câteva aspecte semnificative:

- a. Potențialul turistic al munților este valorificat doar parțial:
 - pentru drumeții mai mult (Zona Munții Rodnei - sud-estul Munților Maramureșului cu prezența și a turiștilor străini; Munții Gutâi – în special turiști români);
 - pentru schi alpin pentru agrement (doar în nord-estul Munților Rodnei (Borșa) și mici areale izolate la Cavnic, Mogoșa, Șuioara și Izvoare, fără o valorificare a condițiilor naturale existente);
 - pentru cățărări și escaladă doar în Munții Gutâi.
- b. Potențialul turismului rural este valorificat în special în zona văilor Mara, Cosău și Iza din Țara Maramureșului, însă nu se ridică la un nivel corespunzător în „țările” Codrului, Lăpușului și Chioarului, zona etnic ucraineană și culoarul Tisei din Țara Maramureșului;
- c. Potențialul balnear bazat pe apele minerale nu se suprapune cu distribuția piscinelor deoarece s-a dezvoltat doar ca un serviciu complementar celor de bază;

- d. Potențialul nautic este reprezentat doar de baza nautică de la Firiza, nefiind valorificate lacurile antropice rezultate prin extinderea balastierelor din luncile râurilor Tisa și Someș;
- e. Turismul itinerant auto se suprapune principalelor axe de circulație rutieră, incluzând marile branduri culturale ale Maramureșului;
- f. Turismul urban, în adevăratul sens al termenului, este prezent într-o formă redusă în municipiile Baia Mare și Sighetu Marmatei.

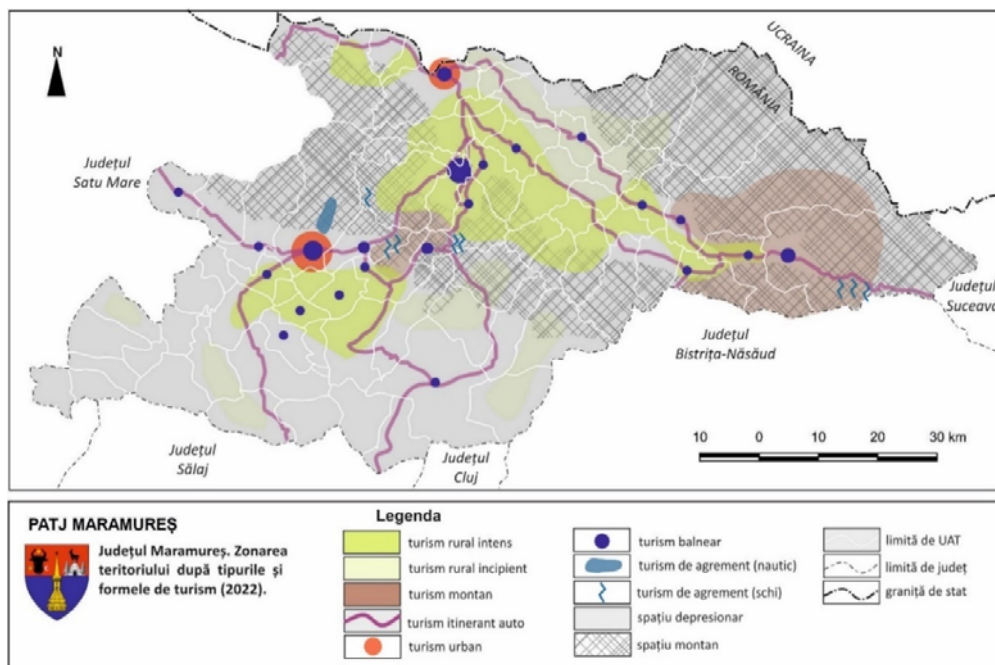


Figura 10. Județul Maramureș. Zonarea teritoriului după tipurile și formele de turism (2022)

IV. PROPUNERI DISFUNȚIONALITĂȚI

Turismul județului Maramureș a reușit să facă progrese semnificative în ultimele două decenii, sporindu-și atractivitatea, capacitatea de primire și fluxurile de turiști. Scopul principal al PATJ este de a dezvolta un sistem turistic viabil pentru viitor, în sensul creării de infrastructură capabilă să sporească veniturile populației, unităților economice și administrației publice, însă fără un impact negativ asupra mediului natural și asupra calității vieții populației locale. În prima parte a PATJ Maramureș se desfășoară activități pentru identificarea și definirea disfuncționalităților, urmând ca în etapele următoare să fie concepute măsuri privind rezolvarea acestora.

Disfuncționalitățile sistemului turistic pot avea la bază diverse cauze, cum ar fi:

- Lipsa sau performanța redusă a unor elemente de infrastructură;
- Derularea necorespunzătoare a unor activități turistice sau tangențiale;
- Lipsa de viziune din partea decidenților în abordarea fenomenului turistic;
- Aplicarea unor strategii eronate sau implementarea necorespunzătoare a acestora;

- Fenomene cu efecte negative din sfera economică, socială, educațională, culturală etc. fără a fi combătute prin contramăsuri;
- Lipsa performanței profesionale în practicarea turismului;
- Inițiative antreprenoriale lipsite de creativitate și inovare;
- Legislație cu deficiențe.

Clasificarea disfuncționalităților

După gradul de complexitate al disfuncțiilor, acestea pot fi :

- ❖ **Disfuncționalități sistemice (DS)**, adică se referă la calitatea pieselor și interacțiunilor dintre acestea, privite ca întreg;
- ❖ **Disfuncționalități la nivel de componente (DC)**, atunci când o piesă sau o interfață este necorespunzătoare.

Din categoria **piese** fac parte: structurile de primire, agenții economici, organizațiile din turism, bazele de agrement, balneare, centrele de informare turistică, instituțiile statului etc. Din categoria **interacțiuni și interfețe** fac parte: sistemele de comunicare, vânzarea, transferul, transportul, strategiile, operațiunile etc.

După nivelul impactului asupra funcționării sectorului turistic, disfuncționalitățile pot fi:

- ❖ **Disfuncționalități majore (DM)**, atunci când efectele produc consecințe negative asupra întregului sistem turistic;
- ❖ **Disfuncționalități locale (DL)**, atunci când efectele negative se produc doar în anumite locații sau activități.

Prioritizarea eliminării sau diminuării impactului acestor disfuncționalități se va face în ordinea următoare: I. Disfuncționalitățile sistemice; II. Disfuncționalitățile cu impact major; III: Disfuncționalitățile la nivel de componente; IV. Disfuncționalitățile cu impact local.

Tabelul 14. Disfuncționalități

	Disfuncționalități	Clasificarea disfuncționalităților	
		Gradul de complexitate DS/DC	Nivelul impactului DM/DL
1.	Existența unui impas (prag) în ceea ce privește saltul calitativ al turismului în Maramureș spre nivelul următor (rafinarea ofertei turistice) datorită lipsei culoarelor de acces în sistemul turistic a resurselor umane superior calificate și cu performanță ridicată.	DS	DM
2.	Atracțiile turistice de importanță majoră ale Maramureșului nu sunt expuse într-o viziune integratoare care să stimuleze creativitatea și vânzările de produse și servicii turistice	DS	DM
3.	Agențiile de turism touroperatoare care derulează programe turistice în Maramureș nu sunt încă motivate sau obligate să utilizeze și anumite servicii locale. Ca exemplu, în foarte multe destinații de pe glob touroperatorii trebuie să utilizeze ghidajul local.	DS	DM

4.	O bună parte dintre atracțiile turistice nu dispun și de servicii turistice generatoare de venituri.	DC	DL
Turismul rural și agroturism			
5.	Distincția între turism rural și agroturism la nivel de ofertă și derulare este ambiguă și confuză, delimitarea practică fiind foarte dificil de realizat, generând astfel serioase probleme privind calitatea produselor și serviciilor turistice. Aceiași situație se constată și în cazul delimitării dintre turismul rural în adevăratul sens al termenului și turismul derulat în mediul rural, ultimul nefiind în mod obligatoriu axat pe motivație specifică ruralului.	DS	DM
6.	Conținutul ofertelor turistice nu concordă cu realitatea, deoarece producerea în gospodăria sau localitatea în care se află pensiunea agroturistică a unei părți din ingredientele utilizate pentru prepararea meselor este deocamdată dificil de verificat, rezultând serioase nemulțumiri în rândul turiștilor. Acesta este unul dintre motivele inexistenței produselor turistice maramureșene locale în oferta agențiilor de turism din Județul Maramureș.	DS	DM
7.	Există o „falie” majoră între viziunea touroperatorilor, proprietarilor de pensiuni turistice și turiștilor în ceea ce privește conținutul și calitatea în turismul rural.	DS	DM
8.	Existența unui număr restrâns, în stadii incipiente, a centrelor civice rurale amenajate cu elemente de specific tradițional;	DC	DL
9.	În satele din Țara Maramureșului, cele cu o populație predominant de altă etnie de cât cea română, nu a fost îmbrățișată activitatea de turism rural, desi aceasta este una dintre cele mai potrivite căi de sporire a veniturilor populației rurale;	DC	DL
10.	Inexistența punctelor de belvedere amenajate turistic pe dealurile din proximitatea satelor. Acestea având rol educativ pentru elevi și locuitori, și de element de atractivitate suplimentar pentru turiști.	DC	DL
11.	Peisajul rural este tot mai urbanizat	DS	DM
12.	Atelierele meșteșugărești răzlețe, fără program de vizitare, practic marea majoritate nu sunt pentru turiști: multe sunt ateliere meșteșugărești improvizate		
13.	Număr redus de muzee în spațiul rural	DC	DL
Turismul montan			
14.	Lipsa aproape totală a cabanelor turistice deschise publicului larg pe munții din Județul Maramureș. În consecință, nu se pot desfășura trasee de creastă sau incursiuni în spațiul montan decât cu cortul sau cu durata de cel mult o zi.	DS	DM
15.	Insecuritate pentru turiști la întâlnirea cu câinii de la stănele de oi.	DS	DM
16.	Există trasee turistice marcate, însă foarte puțin amenajate, majoritatea nefiind integrate într-o viziune sistemică sau să fie completate cu o hartă turistică (tipărită, electronica sau pe panou);	DC	DL
17.	Drumurile de pe munți, altele decât șoselele, nu sunt amenajate pentru a permite accesul mașinilor de teren (jeep, ATV), ceea ce ar conduce la diminuarea distrugerii mediului natural;	DC	DL
18.	Nu sunt amenajate vârfurile montane ca punctele de belvedere necesare vizualizării teritoriului;	DC	DL

19.	Amenajările spre cascade, lacuri, sunt minore sau inexistente (Excepție Cascada cailor)		
20.	Hărțile turistice de pe panouri fie lipsesc, fie reprezintă improvizații cartografice lipsite de orice profesionalism.	DS	DM
21.	Numeroase praguri și repezișuri în Munții Maramureșului și Țibleș, dar fără parametri tehnici (necesită teren).	DC	DL
Turismul urban			
22.	Există zone pietonale (străzi, alei, piațete) restrânse ca număr, dimensiuni și amplasament în orașele Maramureșului. În Sighetu Marmăției un singur sector cu o lungime de 100 m. În Baia Mare (conform <i>Planului de Mobilitate Urbană Durabilă Municipiul Baia Mare, 2017-2030</i>) situația este asemănătoare;	DC	DM
23.	Fronturile de apă (malurile râurilor și lacurilor) în orașe nu sunt amenajate și puse în valoare pentru a diversifica atractivitatea turistică a acestora;	DC	DM
24.	Lipsa parcarilor (cu utilități) destinate turismului urban, în special a celor pentru autocare (Sighetu Marmăției);	DC	DM
25.	Sistem incoerent și inestetic de semnalizare turistică în centrul vechi al Municipiului Sighetu Marmăției	DC	DL
26.	Nu există combinații de motivații turistice strict urbane în Municipiul Sighetu Marmăției, în special din categoria agrement și divertisment, cele care pot forma motivație turistică urbană;	DC	DL
27.	Nu sunt valorizate (amenajate) punctele de belvedere din vecinătatea orașelor (orientare, informare, vizualizare, acces, siguranță, servicii). - pe Dealul Solovan și Vf. Bagna la Sighetu Marmăției; - pe vârfurile din nordul Municipiului Baia Mare; - aceeași situație în toate celelalte orașe ale județului.	DC	DL
28.	Nu există transport urban integrat turistic (Baia Mare, Sighetu Marmăției)	DC	DL
Turismul itinerant auto			
29.	Consumul turistic generat de acest tip de turism nu este în concordanță directă cu nivelul brandurilor turistice deținute de Județul Maramureș, fiind posibilă utilizarea brandurilor turistice maramureșene și a consumului turistic din afara acestuia (cazare, partial masa, ghidaj etc.);	DC	DL
30.	Parcări turistice insuficiente, necorespunzător amenajate și doar partial sau delor generatoare de venituri (taxe, servicii etc.);	DC	DL
31.	Traversarea pasului de deal dintre Călinești și Văleni este dificilă pentru autocarele mari deoarece prezintă curbe prea strânse și în pantă;	DC	DL
32.	Traversarea pasului de deal dintre Ocna Șugatag și Călinești este dificilă pentru autocarele mari deoarece prezintă curbe prea strânse și în pantă;	DC	DL
Turismul balnear			
33.	Izvoarele minerale din teren nu sunt corespunzător amenajate în ceea ce privește accesul, regulile de igienă sanitară, informațiile, confortul și modalitățile de valorificare pentru turiștii de pe trasee și itinerarii;	DC	DL
34.	Valoarea terapeutică a apelor minerale nu este introdusă corespunzător într-o strategie de branding credibilă și garantată oficial cu expertiză științifică și responsabilitate;	DS	DM
35.	Nu s-au dezvoltat produse și mărci locale pe baza calităților apelor minerale locale;	DC	DL

36.	Sursele de apă sărată din foraje (Coștiui și Ocna Șugatag) sunt și devin tot mai inaccesibile consumatorilor și antreprenorilor locali;	DC	DM
37.	Apariția unor peisaje dezolante în zonele vechilor ocne de sare de la Ocna Șugatag);	DC	DL
38.	Băile abandonate sunt utilizate doar pentru povestea turistică.	DC	DL
39.	Nu toate izvoarele de apă dulce sunt marcate și semnalizate	DC	DL
Turismul pentru sporturi de iarnă			
40.	Nu sunt marcate intrările în rezervațiile naturale	DC	DM
41.	Confuzii pentru turiști legate de ariile protejate "suprapuse" (ex. Aria naturală protejată Creasta Cocosului categoria III IUCN și situl Natura 2000 Creasta Cocosului; idem Defileul Lăpușului)	DC	DM
42.	Categoria IUCN la ariile protejate diferă de la site la site: Ex.: Creasta Cocosului: Enciclopedia României categ IV, ROMSILVA categoria III, pe Wikipedia: cartegoria IV, Ecomaramures categ III.	DC	DM
43.	Prea puține trasee de drumeție marcate	DC	DL
44.	Multe trasee sunt amenajate de "oameni de bine" locali	DS	DM
45.	Nu sunt valorificate locațiile cu cele mai avantajoase condiții naturale pentru practicarea schiului alpin pentru agrement (după numărul și lungimea pârtiilor, complexitatea sistemului de pârtii obținut, pante, expoziția versanților, diferențele de nivel, strat și durată a zăpezii, durata perioadei de îngheț la sol), mai precis cele din Munții Maramureșului și Munții Rodnei.	DS	DM
46.	Nu s-au amenajat trasee de schi tură	DC	DL
47.	Suprapunerea spațiilor de parcare ale domeniului schiabil de la Cavnic cu șoseaua de tranzit Cavnic-Budești (109F), blocându-se circulația rutieră, în special în weekend-urile din sezonul de schi. Problema este legată de insuficiența parcarilor destinate domeniului schiabil.	DC	DL
48.	Nu există acces rutier spre domeniul schiabil de la Izvoare și dinspre Comuna Desești de care aparține administrativ, nefiind posibilă integrarea locației într-un circuit.	DS	DL
Turismul pentru sporturi nautice			
49.	Nu există o tradiție sau o predispoziție a populației maramureșene pentru practicarea sporturilor nautice;	DC	DL
50.	Nu sunt valorificate turistic lacurile rezultate prin extinderea balastierelor din luncile râurilor Tisa și Someș.	DC	DL
Turismul de evenimente			
51.	Evenimentele publice mari nu sunt organizate din timp, nu sunt integrate într-o strategie județeană de branding, nu sunt profesionalizate și nu oferă predictibilitate pentru conceperea și vânzarea produselor turistice de către agențiile de turism.	DS	DM
52.	În majoritatea locațiilor pentru evenimente, în așa-numite săli de nunți, infrastructura este deficitară pentru organizarea conferințelor deoarece ar necesita mai multe săli pentru conferințe pe secțiuni, altele decât spațiile utilizate pentru servirea mesei.	DC	DL
Cicloturismul			
53.	Insecuritate datorită frecvenței extrem de mari a câinilor care atacă turiștii, atât de la stâne, cât și din gospodăriile populației;	DS	DM

54.	Insecuritate ridicată pentru bicicliști pe căile rutiere din categoria drumurilor europene, naționale și județene;	DS	DM
55.	Traseele din afara șoselelor nu sunt deloc amenajate, fiind cel mult marcate;	DC	DL
Turism cultural			
56.	Majoritatea siturilor arheologice nu dispun de sistem de informare, semnalizare și informare pentru turiști, fiind practice inaccesibile turiștilor.	DS	DM
57.	Muzeele nu dispun în organigramă și de posturi destinate exclusive componentei de turism.	DS	DM
58.	Muzeele nu emit bilete integrate, cuprinse într-un system turistic local.	DS	DM
Stațiunile turistice			
59.	Au apărut stațiuni turistice noi care crează confuzie în ceea ce privește semnificația unor astfel de entități teritoriale. Lipsesc trotuarele, zonele pietonale, zonele de odihnă, sursele de apă potabilă, arhitectura ambientală, semnalizarea corespunzătoare;	DS	DM
Agențiile de turism			
60.	Produsele turistice pentru Județul Maramureș lipses aproape în totalitate din oferta agențiilor de turism din județul Maramureș. (vezi fig.)	DS	DM
61.	Singura agenție de turism care dispune de programe turistice creative pentru Maramureș este încadrată ca intermediară online, adică, conform legislației, nu are dreptul să creeze pachete turistice proprii, ci doar să vândă din oferta altor agenții de turism din categoria organizatoare.	DC	DL
62.	O disfuncționalitate majoră pentru turismul maramureșean are la bază motivul pentru care agențiile de turism din Județul Maramureș nu au în ofertă produse turistice pentru Maramureș și nu promovează deloc destinația în care funcționează.	DS	DM
63.	Un număr de 43 din 46 de agenții de turism ale Județului Maramureș nu promovează în nici un fel destinația turistică Maramureș.	DS	DM
64.	Există agenții de turism care pot genera deservicii majore Maramureșului, fiind lipsite de orice formă de profesionalism.		
65.	Cu o singură excepție, în oferta agențiilor de turism maramureșene nu există deloc produse turistice din Județul Maramureș, nici măcar din categoria celor clasice (transport, cazare, masa, vizite la obiectivele turistice, ghidaj).	DC	DL
66.	În oferta agențiilor de turism organizatoare din Județul Maramureș nu există produse turistice creative sau din sfera turismului experiențial.	DC	DL
67.	Motivul pentru care din cele 46 agenții de turism doar 12 oferă posibilitatea rezervărilor în structuri de cazare, în cele mai multe cazuri într-un număr foarte restrâns de locații, de regulă cele care oferă servicii de calitate și dispun de un management profesionist.	DS	DM
68.	Unele agenții de turism (6) au website nefuncțional	DC	DL
Circulație turistică și infrastructură turistică			
69.	Sistemul de colectare a datelor statistice nu explică de ce lipsesc aproape 4000 de locuri din bazele de date ale INSSE (13837 locuri-pat instalate conform turism.gov.ro și 8816 la insse). Tot conform datelor de la turism.gov.ro există un număr de 88 de unități de cazare sub 5 locuri-pat cu un total de 296 locuri, respectiv 320 de unități de cazare sub 10 locuri-pat cu un total de 1973 locuri. Diferența rezultă din reclasificarea structurilor ca tipologie.	DS	DM

70.	Reclasificarea structurilor cu precădere spre camere de închiriat, ca metodă de adaptare la criza epidemiologică/economică	DS	DM
71.	Nu există date cu privire la sosirile sau înnoptările turiștilor în structuri de cazare după gradul de confort.	DS	DM
72.	Scăderea duratei medii a sejurului în stațiuni indică insuficiența utilizare a resurselor balneare pentru sejururi de tratament și relaxare (SPA) și trecerea spre turismul de week-end sau itinerant.	DS	DM
73.	Există potențial dar nu există turiști (circulație turistică); Există potențial, este integrat în turism dar nu produce beneficii (offroad-cort-supermarket)	DC	DL
74.	Au dispărut din statistică tabelele.	DS	DM
75.	Nu există cabane pe munți deschise publicului. Refugiile sunt puține – CC, Pietrosu, Galațiu, Țibleș	DC	DL
76.	Sunt puține baze de cazare clasificate la 4-5 stele (44 de unități) din 392	DS	DM
77.	Lungimea pârtiilor de schi este redusă	DC	DM
78.	Dimensiunea mică a bazinelor/piscinelor	DC	DL
79.	Presiunea mare pe resursele de apă dulce	DS	DM
80.	Insuficiența dotare cu personal și resurse a centrelor de informare turistică din rural	DC	DL
81.	Semnalizarea rutieră a localităților cu branduri turistice internaționale și naționale pe panouri direcționale este haotică/insuficientă	DS	DM
82.	Utilizarea de localități de reper nesemnificative pentru Maramureș înainte de cele utilizabile în orientare (vezi Iacobenii pe toate indicatoarele direcționale)	DS	DM
83.	Lipsa unui concept de semnalizare integrat pentru tot Maramureșul	DS	DM
84.	Neglijarea întreținerii semnalizării turistice și rutiere aferente, prezența semnalizărilor suprapuse, inclusiv cu unele dinainte de anul 1974 când denumirea localităților era diferită (vezi Sighet nu Sighetu Marmăției) sau cu valori ale incongruente ale distanțelor (sighet 19km, sighetu Marmăției 20km pe același stâlp).	DS	DM
85.	Centrele de informare turistică sunt doar parțial funcționale cu site-uri neadecvate, cele mai multe fără informații turistice de calitate	DC	DL

Abordarea are la bază viziunea actuală asupra turismului din județul Maramureș privind viitorul acestui sector economic și disfuncționalitățile identificate în analiza situației existente. Pentru ca sistemul turistic maramureșean să rămână competitiv pe piața turistică națională și internațională sunt necesare o serie de măsuri:

- Planificarea activităților de amenajare a teritoriului trebuie să țină cont de cele 3 mari aspecte menționate în cadrul componentei privind viziunea:
 - *Declanșarea saltului calitativ prin viziune performantă, inovare, resursă umană specializată, abordare geospațială și mecanisme de operaționalizare;*
 - *Focalizarea pe segmente-țintă de turiști provenite din comunități dopaminergice prin produse turistice generatoare de experiențe axate pe valorile profunde ale brandului turistic Maramureș;*
 - *Amenajarea domeniului public abordată ca liant între brandul turistic și brandul de loc.*
- Sistemul turistic trebuie construit sub forma unui întreg, ținându-se cont de specificitățile locale și de experiența ultimilor 25 de ani;

- Prioritizarea activităților trebuie realizată prin prisma conceptului următor „funcția dictează designul” (Steve Jobs, 2007). Altfel spus, toate elementele (infrastructura) și interacțiunile (mecanismele de funcționare) dintre acestea trebuie proiectate în funcție de performanțele resurselor umane implicate.
- Măsurile rezultate prin conlucrarea dintre „actorii” implicați în turism trebuie să țină cont de faptul că amenajările turistice trebuie să răspundă unor nevoi pe termen mediu și lung, racordate la tendințele pieței turistice internaționale și nu pe baza unor nevoi și impulsuri de moment și cu impact doar local;

În eliminarea sau diminuarea disfuncționalităților se va urmări o succesiune dictată de încadrarea acestora: I. Disfuncționalitățile sistemice, II. Disfuncționalitățile cu impact major; III: Disfuncționalitățile la nivel de componente; IV. Disfuncționalitățile cu impact local.

Elementul central al acestui plan va fi reprezentat de produsele și serviciile turistice, ca forță de coagulare a tuturor demersurilor. Accentul cel mai mare trebuie pus pe infrastructuri care permit conceperea și derularea de servicii turistice complementare celor de bază. Eficientizarea mecanismelor de funcționare sistemică și locală trebuie să crească vânzările concomitent cu sporirea nivelului de satisfacție al turiștilor. Trebuie îmbogățit patrimoniul turistic funcțional, cu extindere dinspre căile de comunicație și vetrele de localitate spre spațiile montane sau deluroase rămase în afara fenomenului turistic. Accesibilizarea acestor atracții turistice nu trebuie să însemne crearea de drumuri facile spre toate locurile, punându-se astfel în pericol calitatea patrimoniului turistic și pot conduce la diluarea brandurilor.

V. PROGNOZE, SCENARII ȘI ALTERNATIVE DE DEZVOLTARE

Scenariile de amenajare și management durabil sunt utilizate în procesul de implementare al planurilor de amenajare cu scopul de a oferi alternative de dezvoltare. Turismul în sine este considerat o activitate alternativă la exploatarea extensivă a resurselor, prin coordonarea cu SDG-urile, în sectoare precum bunăstarea umană, competitivitatea, sustenabilitatea activității lor etc.

Scenariile sunt construite pentru a îmbunătăți înțelegerea proceselor viitoare, ca „*ansamblu coerent și consistent intern de ipoteze despre forțele motrice și relațiile cheie*” (Priess și Hauck, 2016), dar nu și pentru predicții. Cercetătorii din domeniul științelor mediului și științelor economice au aplicat analize sectoriale pentru mai multe domenii și au fundamentat două tipuri de scenarii: business as usual (BAU) sau managementul obișnuit și scenarii de durabilitate. Aceste scenarii au fost adaptate la prezentul studiu, cu accent pe relația dintre amenajarea turistică a spațiului și celelalte componente sistemice ale turismului județean – serviciile asociate și resursele umane.

V.1. Scenariul BAU business as usual sau managementul obișnuit

Este un scenariu de tendință care explorează serii de timp, cu continuarea sau abaterea de la trendul dominant prezent în sectorul turismului, în sectorul social și politic. Combinat cu un scenariu politic

(referitor la politicile de dezvoltare a turismului în județ) poate descrie consecințele politicilor viitoare, în speță în amenajarea turistică a teritoriului.

Scenariul explorator este mai descriptiv, dar implică cel puțin o schimbare semnificativă în paradigmă în evoluția proceselor în urma implementării PATJ-ului și privește în principal sistemul socio-economic. Linia de referință a fost anul 2010, luând în considerare cel puțin o schimbare majoră la nivel socio-economic – prăbușirea destinațiilor turistice externe din nordul Africii și din Orient ca urmare a mișcărilor politice și una naturală majoră – pandemia de COVID-19.

În prima etapă au fost caracterizate forțele motrice socio-economice și tehnologice: infrastructura turistică, tiparele de distribuție a așezărilor, modele de comunicare legate de relief (Ilieș et al., 2018). În a doua etapă au fost analizate vulnerabilitățile la schimbarea socio-economică și naturală, inclusiv epidemii, inundații, cutremure și poluare accidentală etc. Din discuția cu părțile interesate, în prima etapă, s-ar putea ajunge la dezvoltarea sectorului turistic prin reziliență comunitară și prin depășirea incertitudinilor legate de piața turismului. Există o părere puternică că politica de dezvoltare a turismului la nivel național este irelevantă pentru obiectivele lor din cauza dificultăților de implementare/ execuție.

Direcții propuse prin acest scenariu:

- Revenirea la valorile antepandemice ale circulației turistice cu ajutorul unei promovări mai agresive în rândul segmentelor-țintă clasice;
- Organizarea de campanii de comunicare mai eficiente în cazul situațiilor critice: război, pandemie, doborâturi de pădure etc.;
- Optimizarea infrastructurii și creșterea numărului de baze de cazare, respectiv a capacității clasificate la 3-4 stele;
- Dotarea domeniului public cu resurse pentru turismul de masă: aducțiuni de apă pentru susținerea sectorului balnear, SPA, wellness și de schi;
- Optimizarea fluxurilor la obiectivele de rang internațional și național cu număr mare de turiști.

V.2. SDT Scenariul de durabilitate pentru depășirea etapei de platou

Scenariul de durabilitate este un tip de scenariu integrativ care abordează alternative viitoare plauzibile. Poate fi o altă opțiune la scenariul exploratoriu de trend combinat cu scenariul normativ, care compară dezvoltările posibile cu cele dorite pentru identificarea, prioritizarea și caracterizarea strategiilor și politicilor de management și amenajare. Acest tip de scenariu este utilizabil în planificarea depășirii etapei de platou caracteristică turismului maramureșean actual.

Acest scenariu special încearcă să integreze narativele cu impact specific asupra dezvoltării turismului la nivel de infrastructură turistică. Aici este prezentat sub forma unui scenariu integrativ, cu varianta sa *extremă și moderată*. Scenariul extrem a utilizat conceptul de *market first* (*piața este prioritară*), iar scenariul moderat a combinat acest concept cu *sustainability first* (*sustenabilitatea este prioritară*).

Tabelul 15. Implementarea scenariului integrativ

Etape	Caracteristici esențiale
Etapa 1.	Stabilirea obiectivelor părților interesate privind ecoturismul, agricultura, activitățile forestiere • Workshop cu autoritățile locale, ONG-uri • Definirea punctelor importante în funcție de priorități (descrise și în diferite documente de planificare strategică) • Definirea zonelor de interes în cadrul județului
Etapa 2.	Integrarea cunoștințelor/ a cunoașterii (concepțe fundamentate științific și elementele evidențiate) • Planurile de amenajare a teritoriului la diverse scări • Revizuirea literaturii relevante, studii de caz și exemple de bune practici • Discuții de grup cu cercetători din diverse domenii
Etapa 3.	Controlul calității

Sursa: adaptat după Ilieș et al., 2018

Narativele, în acest caz, sunt legate de dezvoltarea turismului experiențial și susține că problemele de accesibilitate și de resursă umană cu grad mare de profesionalizare în domeniul experiențelor geospațiale sunt forțe motrice pentru acest tip de scenariu. Analiza caracteristicilor de accesibilitate combinată cu punctele de interes atractive a fost și referință pentru zonarea funcțională inițială a turismului în județul Maramureș.

Pentru a înțelege modul în care trebuie privită următoarea etapă a turismului din județul Maramureș este obligatorie expunerea fazelor de evoluție a fenomenului turistic și stadiul în care s-a ajuns în prezent. De la Marea Unire (1918) și până în prezent pot fi identificate 3 perioade distincte în turismul maramureșean, fiecare cu caracteristici proprii:

- **Perioada interbelică (1920-1939)**, este importantă prin faptul că apar numeroase similitudini cu prezentul sub aspectul viziunii, disfuncțiilor și obstacolelor apărute. Atunci se pun bazele a ceea ce mai târziu poate fi numit turism. Aspectele esențiale pentru această perioadă sunt prezentate la finalul acestui subcapitol.
- **Perioada comunistă (1945-1989)** s-a caracterizat printr-o dezvoltare centralizată, cu sector de stat 100%, cu o infrastructură care în ultimii 10 ani (1980-1989) a ajuns într-un stadiu avansat de degradare și slab performantă.
- **Perioada postrevoluție (1990-2022)** cu 4 etape, redă evoluția turismului maramureșean postrevoluție, evidențiind stadiul în care s-a ajuns, disfuncțiile și obstacolele apărute, modul în care trebuie abordat viitorul.
 - o **Etapa stagnării și reorientării (1990-2000)**. Se caracterizează prin:
 - fenomen turistic foarte redus ca intensitate;
 - infrastructură învechită și neperformantă, rămasă parțial în funcțiune;
 - lipsa capitalului investițional;
 - transferul proprietății turistice publice spre sectorul privat;
 - apariția sporadică a primelor investiții în turism turistice (hoteluri, restaurante, moteluri, pensiuni);
 - apariția primelor pensiuni turistice cu logistică din țările francofone (Franța, Belgia) sub forma rețelelor de turism rural (OVR).

o **Etapa expansiunii cantitative (2000-2022)**

- Crește numărul structurilor de primire turistică cu funcții de cazare și alimentație, mai ales numărul de pensiuni turistice;
- Apar rețele de turism rural (OVR, ANTREC, Bed&Breakfast, MTMM);
- Cea mai mare parte a pensiunilor turistice rurale sunt în locuințele populației, fiind utilizat surplusul de spațiu prin amenajări simple, majoritatea lipsite de orice profesionalism;
- Majoritatea pensiunilor nu se încadrează în specificul arhitecturii tradiționale, într-un concept modern sau unul inedit;
- Oferta turistică este extrem de simplă (cazare, masă, lăutari, vizite la obiectivele turistice, cu precădere la bisericile din lemn și mănăstiri), fără provocări pentru turiști;
- Maramureșul este promovat intens, mai ales prin prisma componentei tradiționale, generând fluxuri mari de turiști;
- În perioada sezonului estival, Maramureșul este asaltat de turiști, peste capacitatea de primire, surplusul fiind distribuit spre locuințele vecinilor și rudelor, practic în structuri neclasificate;
- Modul în care este abordată statistica oficială privind circulația turistică nu reușește să evidențieze realitatea din teren, practic nu se pot face predicții și strategii bazate pe date reale;
- Lipsesc aproape în totalitate serviciile turistice complementare, cele care trebuie să completeze cazarea și masa;
- Grupurile de turiști se deplasează singure sau în cel mai bun caz însoțite de un ghid de turism, fără derularea unor produse turistice experiențiale proiectate și derulate de profesioniști în turism;

- o **Etapa „efectului de platou” (2010-2022).** Această etapă interferează deja de peste 10 ani cu etapa expansiunii cantitative, fiind de fapt un fenomen de dezorientare, de degradare lentă a imaginii destinației turistice, în care încă nu au apărut soluții de rezolvare. Dat fiind fluxul mare de turiști, se crează iluzia falsă că turismul maramureșean funcționează foarte bine, că gazdele din pensiunile rurale se descurcă excelent cu turiștii, iar aceștia sunt foarte mulțumiți de o ofertă compusă doar din cazare, mâncare și băutură, lăutari și vizite la bisericile de lemn și mănăstiri. În consecință, proprietarii de pensiuni turistice încearcă să scurtcircuiteze contactul dintre turiști și pensiuni, căutând să elimine din schemă participarea agenților de turism. În prezent (aprilie 2022), drept consecință, în oferta celor 46 de agenții de turism din județul Maramureș lipsesc aproape în totalitate produsele și serviciile turistice maramureșene, excepțiile fiind 2-3 agenții, dintre care doar una dispune și de produse turistice în adevăratul sens al termenului.
- Componenta profundă și rafinată a destinației turistice Maramureș este și devine tot mai inaccesibilă turistului deoarece lipsește veriga esențială, este vorba de resursa umană superior calificată. În sistemul turistic actual, profesionistul în turism nu dispune de un culoar profesional viabil.

- Crește numărul de turiști și pretențiile acestora față de serviciile turistice, foarte mulți fiind și consumatori de turism extern în destinații consacrate de pe tot globul, practic cu experiență în consumul turistic de calitate;
- Pentru prima dată proprietarii de pensiuni turistice și a celorlalte structuri de primire cu funcție turistică din Maramureș încep să recunoască faptul că *„nu mai știu ce să facă cu turiștii, ce să le ofere, deoarece devin tot mai nesatisfăcuți și nemulțumiți.”*. Este momentul în care se observă lipsa creativității și profesionalismului în turism. În același timp, trebuie avut în vedere faptul că destinațiile turistice concurente nu stau nici acestea pe loc.
- Efectul de platou.
- Este momentul în care doar inovația și viziunea superioară pot să treacă peste acest prag sau blocaj.
- Deși Maramureșul nu este o destinație pentru turismul de masă, efectele pandemiei și tichetele de masă din ultimii doi ani au orientat spre acesta și turiști din această categorie. Din interacțiunile noastre directe cu o parte dintre aceștia, am constatat că umblau debusolați și nu prea înțelegeau motivația turiștilor pentru a veni în Maramureș. Faptul că în județ au apărut și asemenea situații, denotă faptul că „efectul de platou” se accentuează, iar brandul turistic Maramureș deja se diluează.
- o **Etapa rafinării ofertei turistice a destinației Maramureș.** Pentru a declanșa etapa de față, acest PATJ trebuie să se focalizeze pe inovație, viziune superioară și profesionalism de specialitate bazat pe aptitudini și competențe superioare.

În viziunea noastră, a Universității Babeș-Bolyai, Facultatea de Geografie, Extensia Sighetu Marmăției, prin profesionist în turism înțelegem următoarele aspecte în ceea ce privește aptitudinile, abilitățile și competențele profesionale:

- Înțelege în profunzime teritoriul și destinația turistică, structura potențialului turistic și reușește să-l valorizeze;
- Cunoaște realitatea din teren și are capacitatea de evaluare a acesteia;
- Concepe și proiectează produse turistice experiențiale;
- Proiectează și operaționalizează interacțiunea dintre turist și elementele destinației turistice în fiecare punct de contact;
- Comunică eficient cu turiștii și cu partenerii de afaceri, atât în limba română cât și în limba engleză sau alte limbi utile în turism;
- Cunoaște și știe să utilizeze efectul provocat asupra turistului de către structurile turistice rezonante;
- Utilizează în mod curent materialele cartografice în orientare, planificare, proiectare și derulare a produselor și serviciilor turistice;
- Proiectează hărți turistice, hărți de produs turistic experiențial și hărți de branding pentru destinația turistică;
- Cunoaște limbajul de specialitate, conceptele moderne de turism și modul de funcționare a sistemului turistic la nivel de companie, mediu de afaceri, asociații, comunități locale.

- Utilizează noile tehnologii din domeniu;
- Evaluează corect și metodologic ofertele, serviciile și produsele turistice cu care interacționează;
- Știe să organizeze evenimente turistice;
- Concepe strategii, acțiuni și materiale de promovare și vânzare a produselor și serviciilor turistice;
- Cunoaște caracteristicile tehnice ale amenajărilor turistice din teren (trasee și marcaje turistice, informare, orientare și semnalizare turistică, puncte de belvedere, domenii schiabile);
- Cunoaște legislația specifică activității de turism (autorizarea firmelor și persoanelor, clasificarea structurilor, stațiunilor și domeniilor schiabile, operațiunile și contractele din turism);

Direcții propuse prin acest scenariu:

- Focalizarea pe segmente-țintă cu turiști din generația nouă, adică cei care au educația și capacitatea de a percepe valorile profunde ale destinației Maramureș, își permit să plătească mai mult pe produse și servicii turistice superioare, descurajându-se astfel amplificarea turismului de masă;
- Stimularea atragerii și stabilizării resurselor umane superior calificate și cu performanță ridicată, prin crearea de culoare profesionale tangibile, clar definite;
- Stimularea înființării de firme de turism mici, cu demersuri simple la nivel birocratic (altele decât agențiile de turism), axate pe produse turistice experiențiale și mai ales geoexperiențiale, cele care se adresează turiștilor proveniți din comunități dopaminergice (comunități dinamice economic și cultural cu presiune ridicată pe oameni, oameni care cunosc succesul și nu sunt satisfăcuți de provocările obișnuite ale societății umane, dispun de resurse financiare);
- Stimularea creativității și inovării în turism spre sporirea calității în defavoarea cantității;
- Conceperea de structuri de primire turistice cu design experiențial, în concordanță cu specificul locației.

VI. SINTEZA

Viziunea de amenajare turistică a județului Maramureș

Amenajarea turistică a teritoriului județean a trecut de-a lungul timpului prin mai multe etape influențate de modul de abordare a resurselor de atractivitate, a modului în care se făceau investițiile în economie și la nivel de infrastructură a teritoriului, cu grade diferite de prioritizare. Viziunea actuală are câteva caracteristici noi față de planurile anterioare, racordate la strategiile de dezvoltare ale turismului în România și în Maramureș:

- Declanșarea saltului calitativ prin viziune performantă, inovare, resursă umană specializată, abordare geospațială și mecanisme de operaționalizare;
- Focalizarea pe segmente-țintă de turiști provenite din comunități dopaminergice prin produse turistice generatoare de experiențe axate pe valorile profunde ale brandului turistic Maramureș;
- Amenajarea domeniului public abordată ca liant între brandul turistic și brandul de loc.

Metodologia și conceptele utilizate

Plecând de la viziunea de amenajare turistică a teritoriului, prezentul plan este organizat prin integrarea fondului turistic cu infrastructura și fluxurile pentru a crea o zonare comprehensivă și un set de scenarii de dezvoltare, pe următoarele componente:

- Potențialul turistic;
- Infrastructura turistică;
- Fluxurile turistice;
- Operaționalizarea conceptelor.

Analiza atractivității turistice a județului Maramureș

Elementele de atractivitate turistică au fost analizate pe baza unei structuri concepută special pentru specificitatea județului Maramureș:

Atractivitatea turistică a spațiului rural

Atractivitatea turistică a spațiului montan cu activități axate pe: Parcurgerea traseelor montane pe jos, pe schiuri, cu bicicleta, călare, atelaje cu tracțiune animală, mijloace auto sau transport pe cablu; Agrement; Domenii schiabile; Alpinism pe abrupturile stâncoase ale munților; Sporturi nautice pe râuri și lacuri; Cură balneară și climaterică; Evenimente organizate în spațiul montan. Abordarea munților din județul Maramureș, din perspectiva PATJ, va urmări acele însușiri și atribute care dau valoare turistică acestora: Munții Rodnei, Munții Maramureșului, Munții Țibleș, Munții Văratec/Lăpușului, Munții Gutâi, Munții Igriș/Creasta Pietrei,

Atractivitatea turistică a spațiului urban

Atractivitatea turistică a resurselor balneare. Sub aspect practic, în Județul Maramureș, sunt importante următoarele categorii de apă: apa mineral; apă termo-minerală; apă sărată; apa dulce.

Evaluarea infrastructurii turistice

- **Infrastructura turistică de cazare** cu: Capacitatea de cazare existentă (numărul de locuri-pat); Tipologia bazelor de cazare; C.U.C. Coeficientul de utilizare a capacității de cazare turistică;
- **Infrastructura turistică de agrement;**
- **Infrastructura domeniului schiabil;**
- **Infrastructura turistică a domeniului montan;**
- **Infrastructura turistică balneară.**

Organizarea fluxurilor turistice

Fluxurile de turiști au fost analizate prin prisma următoarelor aspecte:

- **Circulația turistică** cu: sosirile, înnoptările, sezonabilitatea turistică (se evaluează după repartitia pe luni a numărului de înnoptări), durata medie a sejurului în structurile de primire cu funcțiuni de cazare;
- **Agențiile de turism** au fost abordate prin intermediul unor aspecte ca promovarea Maramureșului, produse turistice, rezervări în structuri turistice cu funcție de cazare.

Tipuri și forme de turism practicate în județul Maramureș

Tipurile și formele de turism în județul Maramureș sunt influențate de potențialul turistic deținut și de preocupările sectorului antreprenorial autohton sau de cel cu interes în acest teritoriu. Analiza poate porni fie de la potențialul existent, urmărindu-se gradul de valorificare până în prezent, fie prin prisma circulației turistice din ultimii ani, creionându-se astfel principalele elemente de interes pentru turiști și, în consecință, cele mai solicitate tipuri și forme de turism practicate deja, astfel: turismul rural și agroturismul; Turismul montan; Turismul urban; Turismul itinerant auto; Turismul balnear; Turismul pentru sporturi de iarnă; Turismul pentru sporturi nautice; Turismul de eveniment; Turismul cultural; Cicloturismul; Turismul de camping.

Zonarea turistică a județului Maramureș

Analiza s-a axat pe două criterii de zonare:

- În funcție de tipurile și formele de turism practicate în prezent (2022);
- Pe baza unor indicatori de potențial și performanță în turism la nivel de UAT-uri.

Disfuncționalități

Turismul județului Maramureș a reușit să facă progrese semnificative în ultimele două decenii, sporindu-și atractivitatea, capacitatea de primire și fluxurile de turiști. Scopul principal al PATJ este de a dezvolta un sistem turistic viabil pentru viitor, în sensul creării de infrastructură capabilă să sporească veniturile populației, unităților economice și administrației publice, însă fără un impact negativ asupra mediului natural și asupra calității vieții populației locale.

În prima parte a PATJ Maramureș se desfășoară activități pentru identificarea și definirea disfuncționalităților, urmând ca în etapele următoare să fie concepute măsuri privind rezolvarea acestora.

Disfuncționalitățile sistemului turistic pot avea la bază diverse cauze, cum ar fi:

- Lipsa sau performanța redusă a unor elemente de infrastructură;
- Derularea necorespunzătoare a unor activități turistice sau tangențiale;
- Lipsa de viziune din partea decidenților în abordarea fenomenului turistic;
- Aplicarea unor strategii eronate sau implementarea necorespunzătoare a acestora;
- Fenomene cu efecte negative din sfera economică, socială, educațională, culturală etc. fără a fi combătute prin contramăsuri;
- Lipsa performanței profesionale în practicarea turismului;
- Inițiative antreprenoriale lipsite de creativitate și inovare;
- Legislație cu deficiențe.

Clasificarea disfuncționalităților

După gradul de complexitate al disfuncțiilor, acestea pot fi :

- ❖ **Disfuncționalități sistemice (DS)**, adică se referă la calitatea pieselor și interacțiunilor dintre acestea, privite ca întreg;
- ❖ **Disfuncționalități la nivel de componente (DC)**, atunci când o piesă sau o interfață sunt necorespunzătoare.

Din categoria **piese** fac parte: structurile de primire, agenții economici, organizațiile din turism, bazele de agrement, balneare, centrele de informare turistică, instituțiile statului etc. Din categoria **interacțiuni și interfețe** fac parte: sistemele de comunicare, vânzarea, transferul, transportul, strategiile, operațiunile etc.

După nivelul impactului asupra funcționării sectorului turistic, disfuncțiile pot fi:

- ❖ **Disfuncționalități majore (DM)**, atunci când efectele produc consecințe negative asupra întregului sistem turistic;
- ❖ **Disfuncționalități locale (DL)**, atunci când efectele negative se produc doar în anumite locații sau activități.

Propuneri de eliminare sau diminuare a disfuncționalităților

Abordarea are la bază viziunea actuală asupra turismului din județul Maramureș privind viitorul acestui sector economic și disfuncționalitățile identificate în analiza situației existente. Pentru ca sistemul turistic maramureșean să rămână competitiv pe piața turistică națională și internațională sunt necesare o serie de măsuri:

- Planificarea activităților de amenajare a teritoriului trebuie să țină cont de cele 3 mari aspecte menționate în cadrul componentei privind viziunea:
 - *Declanșarea saltului calitativ prin viziune performantă, inovare, resursă umană specializată, abordare geospațială și mecanisme de operaționalizare;*
 - *Focalizarea pe segmente-țintă de turiști provenite din comunități dopaminergice prin produse turistice generatoare de experiențe axate pe valorile profunde ale brandului turistic Maramureș;*
 - *Amenajarea domeniului public abordată ca liant între brandul turistic și brandul de loc.*
- Sistemul turistic trebuie construit sub forma unui întreg, ținându-se cont de specificitățile locale și de experiența ultimilor 25 de ani;

- Prioritizarea activităților trebuie realizată prin prisma conceptului următor „funcția dictează designul” (Steve Jobs, 2007). Altfel spus, toate elementele (infrastructura) și interacțiunile (mecanismele de funcționare) dintre acestea trebuie proiectate în funcție de performanțele resurselor umane implicate.
- Măsurile rezultate prin conlucrarea dintre „actorii” implicați în turism trebuie să țină cont de faptul că amenajările turistice trebuie să răspundă unor nevoi pe termen mediu și lung, racordate la tendințele pieței turistice internaționale și nu pe baza unor nevoi și impulsuri de moment și cu impact doar local;

Bibliografia include 42 de titluri, axate pe diverse aspecte ale fenomenului turistic: concepte, metodologie, surse de informații, studii de caz, diverse abordări ale teritoriului județean Maramureș.

Referințe bibliografice:

1. Ciangă, N., (1997), *Turismul în Carpații Orientali. Studiu de geografie umană*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
2. Cocean, P., Filip, S., (2008), *Geografia regională a României*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
3. Cocean, P., David, Nicoleta, (2014), *Peisaje culturale*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca.
4. Dezsi, Ș., (2006), *Țara Lăpușului. Studiu de geografie regională*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
5. Filip, S., (2008), *Depresiunea și muncelii Băii Mari. Studiu de geomorfologie environmentală*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
6. Hotea, M. (2019), *Munții Maramureșului. Studiu de Geografie Umană*, 264 p., Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca.
7. Ilieș, Gabriela (2007), *Țara Maramureșului. Studiu de geografie regională*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
8. Ilieș, Gabriela (coord.), Ilieș, M., Hotea M. (2010) și alții, „Modele ale specificității regionale. Suport pentru strategiile de valorificare turistică a satelor tradiționale”, 289 pag., Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca.
9. Ilieș, Gabriela, Ilieș, M., Hotea, M. (2014), „Studii asupra zonei Grupul de Acțiune Locală Mara-Gutâi, Maramureș”, 157 pag., Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca.
10. Ilies Marin, Ilies Gabriela, Hotea Mihai, Wendt Jan. 2017. *Geomorphic attributes involved in sustainable ecosystem management scenarios for the Ignis-Gutai Mountains Romania. Journal of Environmental Biology*, Volum 38, 6, Pages: 1121 - 1127, 38, ISSN: 0254-8704
11. **Marin Ilieș, Gabriela Ilieș. 2021. The traditional wooden gates from Maramures (Romania) as part of place legitimization processes. Transylvanian Review, Vol. XXX, No. 1 (Spring 2021), pages 83-98.**
12. Ilieș Gabriela, Ilieș, M., Hotea, M., Simion Alina Simona, Bumbak, S.-V., *What future for the land of the wooden civilisation? vernacular architecture from Maramures as subject of a long standing debate*, GeoJournal of Tourism and Geosites, Année XI, vol. 22, no 2, 2018, p. 585-596.

13. Ilieș , M., Ilieș, Gabriela (1999), *Satul turistic maramureșean*, Analele Universității din Oradea, tom IX, p. 67, Oradea.
14. Ilieș, M., Ilieș, Gabriela (2000), *Resursele de atractivitate turistică – mod de abordare*, SUBB/2, Seria Geografie, Cluj-Napoca.
15. Ilieș, M., Boar, N., Hotea, M., (2004), „*Maramures touristic development in a crossborder perspective*”, Geographica Timisiensis, vol 13, nr 1, p. 127-133, Timișoara.
16. Ilieș, M., Ilieș, Gabriela, Hotea M. (2013) „*Țara Maramureșului. Atlas geografic*”, 104 pag., Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca.
17. Ilieș, M., Ilieș, Gabriela, Hotea M., Wendt J.A., *Geomorphic attributes involved in sustainable ecosystem management scenarios for the Ignis-Gutai Mountains Romania*, în *Journal of Environmental Biology (JEB)*, ISSN 2394-0379 (online) și ISSN 0254 -8704 (Print), Lucknow (India), p. 1121 – 1127, septembrie 2017, volumul 38, nr 5.
18. Pop, Gr., (2001), *Depresiunea Transilvaniei*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
19. Pușcaș, Angelica (2007), *Țara Chioarului. Studiu de geografie regională*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
20. Priess, J. A. and J. Hauck (2016): Scenario Building and its application. In: Potschin, M. and K. Jax (eds): OpenNESS Ecosystem Services Reference Book. EC FP7 Grant Agreement no. 308428. Available via: www.openness-project.eu/library/reference-book
21. <https://www.cjmaramures.ro/judetul-maramures/turism/izvoare-de-apa>
22. <https://patrimoniul.gov.ro/images/lmi-2015/LMI-MM.pdf>
23. <https://www.emaramures.ro/culturi-de-lavanda-o-afacere-cu-miros-frantuzesc-incepe-sa-infloreasca-in-maramures-video/>
24. <http://www.graiul.ro/2021/06/25/sarbatoarea-lavandei/>
25. http://baiamare.rosilva.ro/articole/vanatoare__p_272.htm
26. <https://geoportal.ancpi.ro/portal/apps/webappviewer/index.html?id=50289a41aafc4e01aefd131c2105e374>
27. <https://maramures-county.map2web.eu/>
28. <https://www.episcopiammsm.ro/>
29. <https://www.airsports.ro/ro/>
30. <https://sites.google.com/site/romanianatura1/home/relief-romania-muntii-carpati>
31. <https://portal-maramures.ro/tara-lapusului/>
32. <https://speomontana.ro/wps/minerit/>
33. <http://cheilelapusului-natura2000.ro/arii-protejate/turism>
34. <http://www.surdestiturism.ro/>
35. <https://raliulmaramuresului.ro/panou/>
36. <http://www.desrepescuit.ro/balti-locuri-de-pescuit-maramures.html>
37. <https://www.balti.ro/balti-din-judetul-maramures.html>
38. <https://locuripescuit.ro/balti/judet/maramures>
39. <http://www.skytrip.ro/obiective-naturale-in-judetul-maramures.html>
40. <https://www.cultura-maramures.ro/patrimoniul-cultural/patrimoniul-unesco/>

Tabelul 14. Județul Maramureș. Analiză sintetică a turismului la nivel de UAT

Nr. Crt.	UAT	Rangul atracțiilor (Nivelul Brandurilor) (nr.)			Structuri de cazare		Structuri de agrement (nr.)				Centr. Info. Național Sau Local (nr.)	Stațiuni Turistice de interes ațional sau local (nr.)		Innoptări/10 locuitori	„Țara” în care se încadrează (rangul brandului de destinație)
		A	B	C	Capacitate cazare (nr. locuri)	Structuri de 4 și 5 stele (nr.)	Pârții Schi (Km)	Trasee marcate (nr.)	Baze nautice (nr.)	Piscine (nr.)		Național	local		
1	ARDUSAT			3	0	1								0	Codrului
2	ARINIȘ			1	0	-					1			0	Codrului
3	ASUAJU DE SUS			2	10	-								2	Codrului
4	BAIA MARE	1		100	2125	8		12	1	7	1			11	Axa urb.-min.
5	BAIA SPRIE		1	30	313	-	6	5		3	1		1	8	Axa urb.-min.
6	BĂIȚA DE SUB CODRU			1	0	-								0	Codrului
7	BĂIUT		1	9	36	-								3	Lăpușului
8	BĂRSANA	2		11	177	2				1	1		1	4	Maramureșului
9	BĂSEȘTI			6	0	-								0	Codrului
10	BICAZ			9	0	-								0	Codrului
11	BISTRA		1	13	16	-		4						1	Maramureșului
12	BOCICOIU MARE			13	0	-								0	Maramureșului
13	BOGDAN VODĂ		1	7	19	-					1			1	Maramureșului
14	BOIU MARE		1	12	0	-								0	Chioarului
15	BORȘA	1	1	80	817	1	5	19		2	1	1		13	Maramureșului
16	BOTIZA		1	7	108	-					1		1	7	Maramureșului
17	BUDEȘTI	1	1	7	84	1		1		1	1			9	Maramureșului
18	CĂLINEȘTI		2	10	26	-				2	1			2	Maramureșului
19	CÂMPULUNG LA TISA			3	0	-								0	Maramureșului
20	CAVNIC		1	8	193	-	6			3	1		1	8	Axa urb.-min.
21	CERNEȘTI			9	0	-								1	
22	CICĂRLĂU			5	16	1								0	Axa urb.-min.
23	COAȘ		1	6	0	-								0	Chioarului
24	COLTĂU			2	75	-								3	Chioarului
25	COPALNIC- MĂNĂȘTUR		1	19	69	3								5	Chioarului
26	COROIENI		1	5	0	-								0	Lăpușului
27	CUPȘENI			15	0	-								0	Lăpușului
28	DESEȘTI	1		11	164	3	1	3		2	1			34	Maramureșului
29	DRAGOMIREȘTI		1	6	0	-								0	Maramureșului
30	DUMBRĂVIȚA			2	37	-				2				3	Chioarului
31	FĂRCAȘA			1	0	-					1			0	Codrului
32	GÂRDANI			2	0	-								0	Codrului
33	GIULEȘTI		1	11	73	-								4	Maramureșului
34	GROȘI			1	0	-								0	Chioarului
35	GROȘII ȚIBLEȘULUI		1	10	16	-								0	Lăpușului

36	IEUD	1	1	14	53	1				1			4	Maramureșului
37	LĂPUȘ			8	0	-							0	Lăpușului
38	LEORDINA			2	0	-			1				0	Maramureșului
39	MIREȘU MARE			4	9	-							0	Chioarului
40	MOISEI	1	1	17	354	2			2	1		1	11	Maramureșului
41	OARȚA DE JOS			22	0	-				1			0	Codrului
42	OCNA ȘUGATAG		1	12	885	1		1	15	2	1		49	Maramureșului
43	ONCEȘTI			8	107	-				1		1	15	Maramureșului
44	PETROVA			6	30	1							19	Maramureșului
45	POIENILE DE SUB MUNTE		1	13	0	-		4					0	Maramureșului
46	POIENILE IZEI	1		3	163	1				1			27	Maramureșului
47	RECEA			8	137	-			3				12	Chioarului
48	REMETEA CHIOARULUI			14	0	-			2				0	Chioarului
49	REMEȚI			3	0	-							0	Maramureșului
50	REPEDEA		1	10	0	-		5					0	Maramureșului
51	RONA DE JOS		1	1	0	-							0	Maramureșului
52	RONA DE SUS			13	36	-							3	Maramureșului
53	ROZAVLEA		1	3	12	-				1			0	Maramureșului
54	RUSCOVA			3	43	-							3	Maramureșului
55	SĂCĂLĂȘENI			6	80	-			2	1			3	Chioarului
56	SĂCEL		1	9	205	-			2				5	Maramureșului
57	SĂLIȘTEA DE SUS		2	2	63	2				1			1	Maramureșului
58	SĂLSIG			1	0	-							0	Codrului
59	SĂPÂNȚA	2		15	306	1							13	Maramureșului
60	SARASĂU		1	19	82	1				1			16	Maramureșului
61	SATULUNG			6	36	-							2	Chioarului
62	SEINI			35	21	1			1	1			1	Axa urb.-min.
63	ȘIEU		1	3	75	-							4	Maramureșului
64	SIGHETU MARMAȚIEI	3		117	549	3			5	1		1	7	Maramureșului
65	ȘISEȘTI	2		13	110	2				1			10	Chioarului
66	ȘOMCUTA MARE			36	61	1							3	Chioarului
67	STRĂMTURA		1	11	62	1				1			4	Maramureșului
68	SUCIU DE SUS			9	14	-							2	Lăpușului
69	TÂRGU LĂPUȘ	1	1	32	76	-			1	1			1	Lăpușului
70	TAUȚII-MĂGHERĂUȘ			16	38	-			2	1		2	0	Axa urb.-min.
71	ULMENI			9	0	-							0	Codrului
72	VADU IZEI		1	7	220	-				1			30	Maramureșului
73	VALEA CHIOARULUI			12	31	-							2	Chioarului
74	VIMA MICĂ			13	0	-							0	Chioarului
75	VIȘEU DE JOS			2	36	2							3	Maramureșului
76	VIȘEU DE SUS	1		48	548	4		4		1	1	2	24	Maramureșului